

စုက်စွံ့မပျား ဦးစဉ်းခံစား မိန်းမသားပျား

သုံးသပ်ချက်စာတမ်း

မြန်မာနိုင်ငံတွင်း
လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုများ
တွေ့ကြုံခံစားနေရသော
မိန်းကလေးများအတွက်
အမှန်တရားရရှိစေရေးအဟန့်အတားများ

၂၀၁၇ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ

ကျေးဇူးတင်လွှာ

အမျိုးသမီးများအဖွဲ့ချုပ် (မြန်မာနိုင်ငံ)မှ သုံးသပ်ချက်စာတမ်း
ဖြစ်မြောက်ရေးအတွက် ပံ့ပိုးမှုပေးခဲ့သည့် Theressa Etmanski အပါအဝင် ဝိုင်း
ဝန်းကူညီပေးသူများအားလုံးအား ကျေးဇူးဥပကာရတင်ရှိကြောင်း
မှတ်တမ်းတင်အပ်ပါသည်။

အမျိုးသမီးများ အဖွဲ့ချုပ် (မြန်မာနိုင်ငံ)

အမျိုးသမီးများ အဖွဲ့ချုပ် (မြန်မာနိုင်ငံ) သည် မြန်မာနိုင်ငံမှ သမိုင်းကြောင်း
နောက်ခံကွဲပြားသည့် တိုင်းရင်းသူ အမျိုးသမီးအဖွဲ့အစည်းပေါင်း ၁၃ ဖွဲ့ဖြင့်
ဖွဲ့စည်းထားသည်။ ၁၉၉၉ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၉ ရက်နေ့တွင် တည်ထောင်
ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ အမျိုးသမီးများအဖွဲ့ချုပ် (မြန်မာနိုင်ငံ) သည် အမျိုးသမီးများ၏
ဘဝအဆင့်အတန်း တိုးတက်မြှင့်မားလာစေရေးနှင့် အရည်အချင်း
ပြည့်ဝစေရေးအတွက် သာမက အရည်အချင်းမြှင့်တင်ခြင်း၊
စည်းရုံးချဉ်းကပ်ခြင်း၊ သုတေသနပြုခြင်းနှင့် မှတ်တမ်းတင်ခြင်းများမှတစ်ဆင့်
ဒီမိုကရေစီလှုပ်ရှားမှု၊ ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး
အပါအဝင်ကဏ္ဍ အားလုံးတွင် အမျိုးသမီးများ ပိုမိုပါဝင်
လုပ်ကိုင်လာစေရေးအတွက် ဦးတည်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။

ရည်ရွယ်ချက်များ

- အမျိုးသမီးများ စွမ်းရည်မြှင့်မားရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး
- ကျား၊ မ တန်းတူရေး
- အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုနှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုအားလုံး ပပျောက်ရေး
- လူမှုကဏ္ဍအသီးသီးနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချသည့် အဆင့်တိုင်းတွင် အမျိုးသမီးများ ပါဝင်လာရေး
- ငြိမ်းချမ်းရေး၊ ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးနှင့် ဒီမိုကရေစီရေး

ရွက်ရွံ့မှုများ ခါးစည်းခံစား မိန်းမငယ်များ

မြန်မာနိုင်ငံတွင်း လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုများ တွေ့ကြုံခံစားနေရသော မိန်းကလေးများအတွက် အမှန်တရားရရှိစေရေး အဟန့်အတားများ

ရွေးကောက်ပွဲများအပြီး တစ်နှစ်ကျော် အချိန်ကာလတွင် ဒီမိုကရေစီကိုလိုလားသော အစိုးရပေါ်ထွန်းခဲ့ပြီးနောက် မြန်မာနိုင်ငံရှိ အမျိုးသမီးများနှင့် မိန်းကလေးငယ်များသည် အစိုးရနှင့် သက်ဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများ၊ အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများ၊ အစုအဖွဲ့များနှင့် အရပ်သားနိုင်ငံသားများ၏ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုများ ဆက်လက်ပြီး ကျူးလွန်ခံနေရသည်ကို စိုးရိမ်ထိတ်လန့်ဖွယ်ရာ ကိန်းဂဏန်းတစ်ခုဖြင့် အမျိုးသမီးများအဖွဲ့ချုပ် (မြန်မာနိုင်ငံ) မှတွေ့ရှိနေရပါသည်။¹ မြန်မာနိုင်ငံရဲတပ်ဖွဲ့၏ မှတ်တမ်းမှတ်ရာများအရ ကလေးငယ်များအပေါ် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအရ ကျူးလွန်မှုအများစုမှာ မုဒိန်းမှုများ ဖြစ်ကြသည်။² မုဒိန်းမှုကို ကျူးလွန်သူအများစုသည် ကျူးလွန်ခံရသူများ၏ အိမ်နီးနားချင်းများ၊ ကျောင်းဆရာများ၊ ဘုန်းကြီးများ၊ တပ်မတော်သားများ၊ ရဲအရာရှိများ၊ ကျေးရွာစီမံခန့်ခွဲရေးအရာရှိများအပြင် မိသားစုတွင်းမှ မိသားစုဝင်များပင် ဖြစ်လေ့ရှိပြီး ကျူးလွန်ခံရသူများမှာ အနိမ့်ဆုံး အသက် ၃ နှစ်အရွယ်ရှိ ကလေးငယ်များလည်းပါဝင်သည်။ အသက်မပြည့်သော ကလေးငယ်များအား မုဒိန်းမှု ကျူးလွန်ခြင်းသည် အထူးရက်စက်ဆိုးရွားလှသည်ဟု WLB က ယူဆသည်။ သို့သော်လည်း ကျူးလွန်ခံရသော ကလေးငယ်များအတွက် တရားမျှတမှုရရှိရန်နှင့် ထိုဆိုးရွားသော အတွေ့အကြုံများကြောင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက်နာကျင်မှုများမှ ပြန်လည်နုလန်ထူလာနိုင်စေရန်အတွက်လည်း စိန်ခေါ်မှုများကို ဆက်လက်ကြုံတွေ့နေကြရပါသည်။

လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုခံရသော မိန်းကလေးငယ်များသည် အများအားဖြင့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက်ဒဏ်ရာများ ရရှိခြင်း၊ စိတ်ဒဏ်ရာနှင့်ဆက်စပ်သော စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကျန်းမာရေးပြဿနာများ၊ ပညာရေး ပြတ်တောက်စေမှုများ၊ လူမှုပတ်ဝန်းကျင်မှ သတ်မှတ်ထားသော အပျက်သဘောဆောင်သည့် လူမှုရေးသတ်မှတ်ချက်များအပြင် လူ့အသိုင်းအဝိုင်း၏ ချိုးနှိမ်ဖယ်ကြည့်မှုများအထိပင် ခံကြရသည်။ ရပ်ရွာအတွင်း "ငြိမ်းချမ်းမှု" ရှိစေရန်ဟု ဆိုကာ အမျိုးသမီးများအပေါ် ကျူးလွန်သော ရာဇဝတ်မှုများကို လျစ်လျူထားခြင်း၊ ဖုံးကွယ်ထားခြင်း (သို့မဟုတ်) ထိထိရောက်ရောက် အရေးယူဆောင်ရွက်မှုမရှိခြင်းတို့ကို ကြုံတွေ့ နေရသည်။ တရားဝင်ဥပဒေလမ်းကြောင်းအတွင်းမှ အရေးယူဆောင်ရွက်သော ဖြစ်ရပ်အနည်းအကျဉ်းတွင်လည်း ကျူးလွန်ခံရသူ မိန်းကလေးငယ်များမှာ လူထုရှေ့မှောက် ကြားနာမှုများတွင် မဖြစ်မနေပါဝင်ရခြင်း၊ ကျား-မရေးရာ အမြင်မရှိသော တရားသူကြီးများကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊ ကျူးလွန်ခံရသော ကလေးများအတွက် အထူးစီစဉ်ထားသော နေရာထိုင်ခင်းများမရှိခြင်း၊ တရားရေးစနစ်၏ ယုံကြည်ရမှုနှင့် ထိရောက်မှုမရှိခြင်း စသည့် အကြောင်းရင်းများသည် ကျူးလွန်သူများအား အာဏာ၊ ငွေကြေး သို့မဟုတ် အဆက်အသွယ်ကောင်း များဖြင့် အမှန်တရားကို ရှောင်လွှဲရန် ခွင့်ပြုပေးထားသည့် အခြေအနေများ ဖြစ်ပေါ်နေသည့်အတွက် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကျူးလွန်ခံရသော မိန်းကလေးငယ်များမှာ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာဒဏ်ရာများ ထပ်မံထိခိုက်ခံစား ကြရပြန်သည်။

တိုင်းရင်းသားနှင့် ပဋိပက္ခဒေသများတွင် WLB သည် မြန်မာ့တပ်မတော်မှ ကလေးများအပေါ် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများကိုဆက်လက်၍ မှတ်တမ်းပြုစုလျက်ရှိသည်။ အစိုးရအနေဖြင့် အဖွဲ့အစည်းများ၊ လူပုဂ္ဂိုလ် များ၏ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို ကာကွယ်ရန်လက်ခံသော်လည်း စစ်တပ်မှ အရာရှိများသည် ဘက်မလိုက်သော ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိသော အရေးယူဆောင်ရွက်မှုများမရှိဘဲ ပြစ်ဒဏ်မှဆက်လက် ကင်းလွတ်ခွင့်ရနေဆဲဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် တစ်ပိုင်းတစ်စ ဒီမိုကရေစီ အပြောင်းအလဲဖြစ်ခဲ့သော်လည်း စစ်တပ်နှင့် အစိုးရအရာရှိများအတွက် အပြစ်ပေးအရေးယူခံရခြင်းမှ ကင်းလွတ်ခွင့်မှာ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ ဖော်ပြပါရှိပေသည်။ ပုဒ်မ ၄၄၅ ပါ အငြင်းပွားဖွယ် လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်ကို ကျား-မကွဲပြားမှုပေါ်အခြေခံသည့် အကြမ်းဖက်မှုများအပါအဝင် တရားဝင် တာဝန်ထမ်းဆောင်စဉ်တွင် ကျူးလွန်သော ရာဇဝတ်မှုများအတွက် အဆက်ဆက်သော တပ်မတော်အုပ်စုများက

1 While national police records indicate only 1,100 reported rape cases in 2016, the barriers to the formal justice system set out in this report explain why this number is disproportionately low: Aye Theri Kyaw, "Breaking the Devil's Silence: Sexual Violence in Myanmar" The Irrawaddy (19 August 2017), Online: <https://www.irrawaddy.com/opinion/guest-column/breaking-devils-silence-sexual-violence-myanmar.html>. The number of reported cases may also be increasing due to the work of women's organizations who are providing support for more survivors to come forward and pursue formal legal justice

2 Nyein Nyein, "Child Sex Abuse Cases Spark Community Outrage, Calls for Harsher Sentences" The Irrawaddy (30 December 2015), Online: <https://www.irrawaddy.com/news/burma/child-sex-abuse-cases-spark-community-outrage-calls-for-harsher-sentences.html>.

၎င်းတို့ ၏ အရာရှိများအား လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်ကို အပြည့်အဝ ကာကွယ်ပေးထားသည်ဟု အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုခဲ့ကြသည်။ ထို့ကြောင့် ပုဒ်မများကို တိတိကျကျ အဓိပ္ပာယ်ဖော်ရန်လိုအပ်ပြီး "ဆိုးရွားသောရာဇဝတ်မှုများအတွက်" ခြွင်းချက်မထား ရှိရန်၊ ဥပမာအားဖြင့် ပြည်တွင်း သို့မဟုတ် နိုင်ငံတကာဥပဒေများကို ချိုးဖောက်ခြင်းများနှင့် "၎င်းတို့ ၏ တာဝန်အရ လုပ်ဆောင်ခြင်း"၏ အတိုင်းအတာပြင်ပမှ သတ်မှတ်ချက်များကို မပါဝင်စေသင့်ပေ။³

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေက စစ်တပ်၏ ကိုယ်ပိုင်တရားစီရင်ရေး အထူးသဖြင့် တပ်မတော် ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်၏ ဆုံးဖြတ်ချက်သည် "အပြီးအပြတ်ဖြစ်သည်"⁴ ဟုရေး သားပြဌာန်းထားရှိခြင်းဖြင့် တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်သည် မည်သည့်တရားရုံး၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ကိုမဆို ပြင်ဆင်နိုင်ခွင့်ပေးထားခြင်းဖြင့် ဖွဲ့စည်းပုံအရ လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်ကိုလည်း ပေးထားသည်။ ယင်းသို့ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ ကင်းလွတ်ခွင့်ပေးထားခြင်းသည် အစိုးရအာဏာပိုင်များ၏ ကျား-မ မတူကွဲပြားမှုအပေါ် အခြေပြုဖြစ်ပေါ်လာသော အကြမ်းဖက်ကျူးလွန်မှုများသည် အရပ်ဖက်တရားရုံးများတွင် အဆုံးသတ်ရန် အလွန်ပင် အခွင့်အလမ်းနည်းပါးသွားစေသည်။⁵ သဘောတရားအရ ၁၉၅၉ ခုနှစ် ကာကွယ်ရေးဌာနများ အက်ဥပဒေအရ လူသတ်မှု၊ လူသေမှုနှင့်/သို့ မဒိန်းမှုများနှင့် ပတ်သက်သည့် စစ်တပ်အဖွဲ့ဝင်များကို အရပ်ဖက် တရားရုံးတွင် ကြားနာမှုပြုရန် ခွင့်ပြုထားပေသည်။⁶ ယင်းသို့ လွှဲပြောင်းမှုအတွက် ဥပဒေကြောင်းအရ ကန့်သတ်မှုများ (အထူးသဖြင့် ကျူးလွန်သူသည် လက်ရှိတာဝန်များနှင့် ကင်းလွတ်နေရမည်)၊ အဓိက ချွေးမှုများနှင့် တရားစီရင်ရေးတွင် အုပ်ချုပ်ရေး စွက်ဖက်မှုများနှင့် ပတ်သက်ပြီး WLB အဖွဲ့ဝင် အဖွဲ့အစည်းများက စည်းရုံးလှုံ့ဆော်မှုများရှိသော်လည်း လက်တွေ့တွင် အရပ်ဖက်တရားရုံးများသို့ လွှဲပြောင်းသည့် အမှုများမှာ ရှားရှားပါးပါးပင် ဖြစ်သည်။

ထို့အပြင် စစ်တပ်အဖွဲ့ဝင်များအား တရားစီရင်ရာတွင် အရပ်ဖက်က ကြီးကြပ်မှုကို တစ်စုံတစ်ရာ ခွင့်ပြုထားခြင်းမရှိသည့် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုမရှိပဲ ဘက်မျှ မရှိသည့် စစ်ခုံရုံးစနစ်သည် ကျူးလွန်ခံရသူများအား အမှန်တရား ဖော်ထုတ်ပိုင်ခွင့်ကို တားမြစ်ထားကာ အဆိုပါ အရာရှိများသည် ဥပဒေအထက်တွင် ရှိသည်ဆိုသည့် ယုံကြည်ချက်ကိုပိုမိုဖြစ်စေပါသည်။ ကျူးလွန်ခံရသူများသည် သူတို့အား အကြမ်းဖက်ကျူးလွန်သူများအပေါ်တွင် ဥပဒေအရတရားစွဲဆိုမှု ရှိမရှိ သာမက ယင်း တရားစီရင်မှုများ၏ ရလဒ်များကို အမှောင်ချခံထားခြင်း ကြုံကြရသည်။ ယင်းသည် ကျူးလွန်ခံရသော ကလေးနှင့် မိသားစုများအနေဖြင့် ၎င်းတို့အတွက် တရားမျှတမှုရရှိသည် သို့မဟုတ် တာဝန်ယူမှု တာဝန်ခံမှုများရှိသည်ဆိုသော စံစားချက်ကို မေးမှိန်စေသည်။

သို့သော် ဤဆွေးနွေးချက်သည် မြန်မာပြည်တလွှား လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားခြင်းမရှိသော တိုင်းရင်းသားဒေသများတွင် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှု ကြုံတွေ့ခဲ့ကြရသော မိန်းကလေးအချို့၏ အတွေ့အကြုံများကို မှတ်တမ်းတင်ရန် ရည်ရွယ်ပြီး ထိုရာဇဝတ်မှုများကို တရားဥပဒေလမ်းကြောင်းအရ ဖြေရှင်းရန်ကြိုးပမ်းသည့်အခါ ၎င်းတို့ တွေ့ကြုံရသော စိန်ခေါ်မှုများနှင့် တရားဝင်ဥပဒေဘောင်တွင်း တရားစီရင်ရေးတို့၏ အခက်အခဲ အတားအဆီးများကို ဖော်ထုတ်နိုင်ရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။⁷ ယင်းအတွေ့အကြုံများကို သိရှိရခြင်းဖြင့် WLB သည် ဥပဒေနှင့် မူဝါဒရေးရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကိုသာမက ထပ်ဆင့် လုပ်ဆောင်ရမည့် လူမှုရေးအစီအစဉ်များကိုလည်း အကြံပြုဆွေးနွေးထားပါသည်။

3 See WLB, "Same Impunity, Same Patterns" (January 2014), p. 29.
4 Constitution, Articles 294 and 343(b). See also Amnesty International, "Myanmar: Briefing to the UN Committee on the Elimination of Discrimination against Women, 64th session, 4-22 July 2016, p. 13.
5 See for example: Moe Myint, "Alleged Rape Victim, 8, Dies of Malnutrition in Rangoon" The Irrawaddy (22 October 2015), Online: <https://www.irrawaddy.com/news/burma/alleged-rape-victim-8-dies-of-malnutrition-in-rangoon.html>
6 Section 72 reads : "Civil offences not triable by court-martial. A person subject to this Act who commits an offence of murder against a person not subject to military law , or of culpable homicide not amounting to murder against such a person or of rape in relation to such a person, shall not be deemed to be guilty of an offence against this Act and shall not be tried-by a court-martial, unless he commits any of the said offences—
(a) while on active service, or
(b) at any place outside the Union of Burma, or
(c) at a frontier post specified by the President by notification in this behalf".
7 While it is important to acknowledge that boys as well as girls experience sexual violence in Burma, this report focuses on the documentation of cases by WLB's focal points and member organizations, which only reflect the experiences of girl children in these areas. Further research on the scope and prevalence of this issue is an important recommendation of this report. For more information of sexual abuse of boys, see Equality Myanmar, "Lifting the Lid on Child Sex Abuse" (21 October 2016), Online: <http://equalitymyanmar.org/lifting-the-lid-on-child-sex-abuse/>. It should also be recognized that the data collected for this report reflects only some of the experiences of girls living in government controlled areas of the country where WLB operates. The voices of those who have experienced sexual violence in regions controlled by Ethnic Armed Organizations are not included in this report. Further research into the comparative experiences in these regions would contribute highly valuable information to this discourse.

မြန်မာနိုင်ငံသည် CRC အဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံဖြစ်သော်လည်း ယင်းစာချုပ်ပါ အချက်များကို ပြည်တွင်း ဥပဒေများတွင် ပြည့်စုံစွာ ထည့်သွင်းထားခြင်း မရှိသေးသဖြင့် ပြည်တွင်းဥပဒေများနှင့် မူဝါဒများက လွှမ်းမိုးလျက်ရှိသည်။ ၁၉၉၃ ခုနှစ်တွင် မြန်မာ နိုင်ငံသည် "ကုလသမဂ္ဂ ကလေးအခွင့်အရေး သဘောတူညီချက်တွင် အသိအမှတ်ပြုထားသည့် ကလေးအခွင့်အရေး များကို အကောင်အထည်ဖော်ရန်" ရည်ရွယ်ချက် အစိတ်အပိုင်းအဖြစ် ကလေးဥပဒေကို ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။¹⁵ ယင်းဥပဒေကို ပြင်ဆင်ရန် ပြောဆိုဆွေးနွေးမှုများရှိနေပြီး¹⁶ မူရင်းဥပဒေပြုမှုတွင် ကလေးကို အသက် ၁၆ နှစ်အောက် မည်သူမဆိုကို သတ်မှတ်သည်ဟု အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုထားသည်။¹⁷ ယင်းသည် အသက် ၁၈ နှစ်အောက် မည်သူ့ကိုမဆို ကလေးအဖြစ် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားသော CRC နှင့် ကိုက်ညီမှု မရှိပဲ ဖြစ်နေသည်။ ကလေးဥပဒေတွင် CRC ၏ ပြဋ္ဌာန်းချက်အမျိုးမျိုးကို ထည့်သွင်းထားသော်လည်း ကလေးများကို လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာချိုးဖောက်မှုများမှ ကာကွယ်ပေးနိုင်မည့် အချက်များကို ဥပဒေတွင် ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းမှုမှာ အလွန်ပင် နည်းပါးလျက်ရှိသည်။ အနီးစပ်ဆုံး တားမြစ်ချက်များမှာ အခန်း ၆၆ ပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များ ဖြစ်ပြီး ယင်းတို့တွင် မိမိတို့၏ အုပ်ထိန်းမှုအောက်တွင်ရှိသော အသက် ၁၆ နှစ်အောက် မိန်းကလေးကို ပြည့်တန်ဆာ လုပ်ငန်းတွင် ပါဝင်စေခြင်း၊ ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိဖြင့် ကလေးကို မမှန်မကန် ပြုမူဆက်ဆံခြင်း၊ သို့မဟုတ် ကလေး၏ ဝတ်လစ်စလစ်ပုံများကို အသုံးပြုခြင်း တို့လုပ်ဆောင်သည်ကို သိလျက်နှင့် လစ်လျူရှုထားပါက အမြင့်ဆုံး ၂ နှစ်အထိ ထောင်ဒဏ်နှင့် ငွေဒဏ်လည်း ချမှတ်နိုင်သည်။¹⁸ ကလေးများအပေါ် နည်းလမ်းမျိုးစုံဖြင့် အကြမ်းဖက်ခြင်း ကျယ်ကျယ် ပြန့်ပြန့်တားမြစ်ထားသည့် သတ်မှတ်ချက်များ ပါဝင်ခြင်းမရှိ သို့မဟုတ် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ချိုးဖောက်ခံရသည့် သို့မဟုတ် အမြတ်ထုတ်ခံရသည့် ကလေးများကို စိတ်ပိုင်းနှင့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ပြန်လည်ပြုစုပျိုးထောင်ခြင်း သို့မဟုတ် လူမှုဘဝအတွင်း ပြန်လည်ဝင်ဆန့်နိုင်ရေး လိုအပ်ချက်များကို ပြဋ္ဌာန်းထားခြင်းမရှိပါ။

မြန်မာနိုင်ငံသည် အမျိုးသမီးများအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုအားလုံး ပပျောက်ရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ် (စီဒေါ)ကိုလည်း လက်မှတ်ရေးထိုးထားသည်။ ယင်းသည် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများက "အမျိုးသမီးများမှ လူ့အခွင့်အရေးများ ကျင့်သုံးခွင့်ရရှိစေရန် နှင့် အမျိုးသားများနှင့်တန်းတူ အခွင့်အရေးများ၊ အခြေခံ လွတ်လပ်ခွင့်များကို ခံစားနိုင်ရန်" အာမခံရန် ပါဝင်သည်။ အမျိုးသမီးများအပေါ် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများကို နိုင်ငံတကာအကာအကွယ်ပေးနိုင်ရန် သတ်မှတ်ချက်များ စီဒေါတွင်ပါဝင်သော်လည်း ပြည်တွင်းဥပဒေနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများက ထိုသတ်မှတ်ချက်များကို ကျင့်သုံးရန် ပျက်ကွက် လျက်ရှိသည်။¹⁹ တရားရုံးတွင် စီဒေါ၏ ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို အသုံးပြုရန် ကြိုးစားသော ရှေ့နေများသည်ပင် ပြည်တွင်းရှိ ရာဇဝတ်မှုများနှင့်သက်ဆိုင်သော ဥပဒေများကိုသာ လက်ခံလိုသော တရားသူကြီးများ၏ ကန့်ကွက်ငြင်းဆိုခြင်းကို ခံကြရသည်။ စီဒေါအား အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက် တာဝန်ကို အစိုးရမှ ဖွဲ့စည်းထားသော မြန်မာနိုင်ငံအမျိုးသမီးရေးရာအဖွဲ့ချုပ် (MWWF) နှင့် မြန်မာနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ အမျိုးသမီးရေးရာကော်မတီ (MNCWA) ရှိပါသည်။ သို့ရာတွင် ယင်းအဖွဲ့အစည်းများကို အမျိုးသားများက သို့မဟုတ် တပ်မတော် အဆင့်မြင့် အရာရှိများ၏ ဇနီးများက ဦးဆောင်လျက်ရှိပြီး အမျိုးသမီးများ၏ ဘဝအဆင့်အတန်းအား မြှင့်တင်ရေးဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းအစီအစဉ်များထက် အမျိုးသမီးများအား ကာကွယ်ရေးလုပ်ငန်းအစီ အစဉ်များကိုသာ ဦးစားပေးလျက်ရှိသည်။²⁰ မြန်မာနိုင်ငံသည် စီဒေါစာချုပ်ပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များအား ချိုးဖောက်မှုအပေါ် အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် စုံစမ်းစစ်ဆေးမှု ပြုလုပ်နိုင်မည့် လုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် စီဒေါကော်မတီသို့ စွဲချက်များ တင်ပိုင်ခွင့်ကို ခွင့်ပြုထားသည့် စီဒေါ နောက်ဆက်တွဲ စာချုပ်ကို လက်မှတ်ရေးထိုးခြင်း သို့မဟုတ် အတည်ပြုခြင်း မရှိသေးပေ။²¹

ပြည့်ပြည့်စုံစုံပြဋ္ဌာန်းထားသော အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုဆန့်ကျင်ရေးဥပဒေ (ကြာရှည်စွာ စောင့်စားနေခဲ့ရသော "အမျိုးသမီးများအား အကြမ်းဖက်မှုများ တားဆီးကာကွယ်ခြင်း ဥပဒေမူကြမ်း") ကိုပြဋ္ဌာန်းနိုင်ရန် အားထုတ်မည့်အစား လုပ်ငန်းစဉ်များသည် ရပ်တန့်လျက်ရှိနေပါသည်။ အဆိုပါ ဥပဒေကြမ်းကို လူထုက ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် လေ့လာသုံးသပ် နိုင်မှု မရှိသောကြောင့် မိန်းကလေးငယ်များအပေါ် နည်းလမ်းပေါင်းစုံဖြင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု အားလုံးကို

15 The Child Law, section 3(a).
16 San Yamin Aung, "Child Law Revised to Increase Punishment for Offenders" The Irrawaddy (29 November 2016), Online: <https://www.irrawaddy.com/news/burma/child-law-revised-to-increase-punishment-for-offenders.html>; Shwe Yee Saw Myint, "Myanmar Revises Child Law, Childhood Status Extended to 18" Myanmar Times (24 November 2012), Online: <http://www.mmtimes.com/index.php/national-news/3325-myanmar-revises-child-law-childhood-status-extended-to-18.html>; UNICEF has also been providing technical support for the purpose of amending the Child Law to meet international standards, see: https://www.unicef.org/myanmar/protection_24172.html.
17 The Child Law, 1993, section 2(a)
18 The Child Law, 1993, section 66(a),(d), and (f).
19 General Recommendation No. 19 on Violence Against Women includes gender-based violence against women as a form of discrimination covered by the scope of CEDAW.
20 Global Justice Centre & Leitner Centre for International Law and Justice, "Promises Not Progress: Burma's National Plan for Women Falls Short of Gender Equality and CEDAW", August 2015, at p. 20.
21 Optional Protocol to the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women (A/RES/54/4).

ရည်ညွှန်းသော ပြဌာန်းချက်များ လုံလောက်စွာ ပါဝင်မှုရှိမရှိကိုလည်းမသိနိုင်ပေ။ သို့ရာတွင် အမျိုးသမီးများအဖွဲ့ချုပ် (မြန်မာနိုင်ငံ) အနေဖြင့် ထိုဥပဒေမူကြမ်းသည် အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုများကို အပြည့်အဝ ကာကွယ်နိုင်သော ဥပဒေဖြစ်ပေါ်လာစေရန် ရှုထောင့်ပေါင်းစုံမှ အကြံပြုသုံးသပ်လျက်ရှိပါသည်။

မုဒိန်းမှုကို မြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံအဆင့် ဥပဒေဖြစ်သော မြန်မာနိုင်ငံရာဇသတ်ကြီး ဥပဒေပုဒ်မ ၃၇၅ မှတစ်ဆင့် ရာဇဝတ်မှုအဖြစ် သတ်မှတ်ထားသော်လည်း ယင်း၏ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုမှုမှာ နိုင်ငံတကာ စံချိန်စံညွှန်းများကို ပြည့်မီခြင်း မရှိပေ။ အထူးသဖြင့် ကျူးလွန်သူ ကျား-မသတ်မှတ်ချက်တွင် ယောက်ျားများကိုသာ သတ်မှတ်ထားပြီး ယောက်ျားများနှင့် ကောင်ကလေးငယ်များ အတွက် ဖော်ပြထားခြင်းမရှိပဲ အိမ်ထောင်တွင်း မုဒိန်းပြုကျင့်မှုကို မိန်းကလေးသည် အသက် ၁၄ နှစ်အောက် မဟုတ်ပါက ဥပဒေမှ လုံးဝထုတ်ပယ်ထားသည်။²² ယင်းတွင် ယောက်ျား (အမျိုးသား) လိင်အင်္ဂါက (အမျိုးသမီး လိင်အင်္ဂါထဲသို့ ထိုးသွင်းခြင်း) ယောက်ျားကို ထိုးဖောက်ဝင်ရောက်ခြင်း အပြုအမူကိုသာ မုဒိန်းမှုအဖြစ် ယေဘုယျဖော်ပြထားရာ လက်တွေ့တွင် အခြားသော အရာဝတ္ထုများဖြင့် ထိုးသွင်းခြင်းကို မုဒိန်းမှုအဖြစ် ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်း မရှိပေ။ “ဓမ္မတာနှင့်ဆန့်ကျင်သော ကာမ ဆက်ယှက်မှု” ပုံစံအားလုံးကိုလည်း ပုဒ်မ ၃၇၇ ဖြင့် ရာဇဝတ်မှုအဖြစ် သတ်မှတ်ထားသည်။ ကလေးများအပေါ် အခြားသော နည်းလမ်းများ ဖြင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်ခြင်းများကို လုံးဝ ရာဇဝတ်မှုမဟုတ်ပဲ သုတ်ပိုးအထောက်အထား မရှိသည့် ဖြစ်ရပ် တိုင်ကြားမှုများကို ရဲက လက်ခံခြင်း မပြုပေ။ ပုဒ်မ ၃၇၆ က တရားရုံးများအနေဖြင့် ပြစ်မှုကျူးလွန်သူကို ထောင်ဒဏ် အနှစ် ၂၀ ထိ ချမှတ်နိုင် သော်လည်း အနိမ့်ဆုံး ပြစ်ဒဏ် သတ်မှတ်ထားခြင်း မရှိပေ။ ကလေးများအပေါ် ကျူးလွန်သော လိင်ပိုင်း ဆိုင်ရာ ဖော်ကားမှုများအတွက် သီးခြားသတ်မှတ်ဖော်ပြချက် သို့မဟုတ် ပြစ်ဒဏ် စဉ်းစားချက်မျိုးလည်း မပါရှိပေ။

လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်သည့်အမှုများ တရားရုံးသို့ ရောက်သည့်အခါ ကျူးလွန်သူများကို ထောင်ဒဏ် ၇ နှစ်ထက် ပိုမို ချမှတ်နိုင်ခြင်းမရှိသော မြို့နယ်တရားရုံးများတွင် တရားရင်ဆိုင်ကြရ သည်။ ယင်းကြောင့် မကြာခင်က ပြစ်ဒဏ်ငယ်များကို ချမှတ်ခြင်းကိုသာ ဖြစ်စေပြီး လူထုအား အပြုသဘောဆောင်သော စွဲဆောင်မှုမျိုးကို မဖြစ်ပေါ်စေပဲရှိသည်။²³ အချို့သော တတ်ကြွလှုပ်ရှားသူများနှင့် ဥပဒေပြုသူများသည် ပိုမိုပြင်းထန်သော ပြစ်ဒဏ်များချမှတ်ပေးရန် တောင်းဆိုကြသည်။ ယင်းတို့ တွင် ကလေးများအပေါ် ကျူးလွန်သော မုဒိန်းပြုကျင့်သူများကို သေဒဏ်ပေးနိုင်သည်အထိ အပါအဝင် အငြင်းပွား ဖွယ် ပုဒ်မ ၃၇၆ ကို ပြင်ဆင်ရန် ပါဝင်သော်လည်း ကြိုးပမ်းမှုများအားလုံးကို ယခုအချိန်အထိ လွှတ်တော်က ပိတ်ဆိုထား ခဲ့သည်။²⁴ ဤကဏ္ဍတွင် ဥပဒေဆိုင်ရာ ပြင်ဆင်မှုများကို ရရှိရန် တုန့်ပြန်မှုကင်းမဲ့နေခဲ့သော်လည်း ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဇန္နဝါရီလတွင် ပြည်ထောင်စု တရားလွှတ်တော်ချုပ်က ကလေးမုဒိန်းမှုများအားလုံးကို ပိုမိုကြီးမားသော ပြစ်ဒဏ်ပေးနိုင်သည့် ခရိုင်အဆင့် တရားရုံးများတွင် ကြားနာခြင်းပြုရန် အမိန့်ချမှတ်ခဲ့သည်။²⁵ ယင်းသည် အလားအလာကောင်းဖြစ်သော်လည်း WLB အဖွဲ့ဝင် အဖွဲ့အစည်းများသည် အချို့သော ဖြစ်ရပ်များတွင် ကျူးလွန်ခံရသူများကိုယ်စား အမှုများကို ခရိုင်တရားရုံးတွင် ကြားနာစေရန် စည်းရုံးလှုံ့ဆော်နေရဆဲ ဖြစ်ပြီး အခြားသော ကလေးမုဒိန်းမှု အမှုအခင်းများကို မြို့နယ်တရားရုံးတွင် ကြားနာနေသည်များကိုလည်း သတိပြုမိသည်။

ယင်းသို့ အားနည်းသော ဥပဒေမူဘောင်သည် တရားဥပဒေ စိုးမိုးမှု မခိုင်မာသည့် အခါတွင် ပိုမိုဆိုးရွားစေသည်။ အမှုများကို တရားရုံးသို့မရောက်ရှိစေရန် ပိတ်ပင်ခြင်းသာမက တရားစီရင်ရေးနှင့် ဥပဒေစနစ်များကိုယ်၌တွင်လည်း အားနည်းချက်များ ရှိနေသည်။

22 Section 375 of the Penal Code was revised in January 2016 to raise the minimum age of statutory rape to 15. An amendment to Burma's marriage laws has recently been proposed to make them consistent with this change to the Penal Code. See Aung Kyaw Min, "Proposed amendments raise statutory rape age to 15" Myanmar Times (13 June 2017), Online: <http://www.mmmtimes.com/index.php/national-news/yangon/26356-proposed-amendments-raise-statutory-rape-age-to-15.html>.
23 Nyein Nyein, "Child Sex Abuse Cases Spark Community Outrage, Calls for Harsher Sentences" The Irrawaddy (30 December 2015), Online: <https://www.irrawaddy.com/news/burma/child-sex-abuse-cases-spark-community-outrage-calls-for-harsher-sentences.html>.
24 A proposal to amend Article 376 submitted by Daw Khin Saw Wai to the Lower House in February 2017 was blocked from consideration for not having been drafted in English as well as Burmese. See: San Yamin Aung, "Proposal to Assign Death Penalty for Child Rape Hits Setback" The Irrawaddy (2 February 2017), Online: <https://www.irrawaddy.com/news/burma/proposal-to-assign-death-penalty-for-child-rape-hits-setback.html>. A previous attempt to amend Article 376 to allow for harsher sentences of child rapists, proposed by UThein Nyunt in October 2013, received only 19 votes in favour and 330 votes against by Members of Parliament See: Cherry Thein, "Children Vulnerable to Abuse in Myanmar" Myanmar Times (20 January 2014), Online: <http://www.mmmtimes.com/index.php/in-depth/9333-society-leaves-children-at-risk-of-abuse.html>; Nyein Nyein, "Lower House Rejects Calls to Discuss Child Rape" The Irrawaddy (22 October 2013), Online: <https://www.irrawaddy.com/news/burma/lower-house-rejects-calls-discuss-child-rape.html>.
25 Htet Naing Zaw, "District Court Ordered to Try More Child Rape Cases" The Irrawaddy (1 February 2017), Online: <https://www.irrawaddy.com/news/burma/district-courts-ordered-to-try-more-child-rape-cases.html>.

ထောင့်ပေါင်းစုံမှ အတားအဆီးများ -

မိန်းကလေးငယ်များ အမှန်တရားရရှိရေးအတွက် အတားအဆီးများ။

လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှု တွေ့ကြုံရသော မိန်းကလေးငယ်များ တရားမမှုတမှုရှာဖွေရာတွင် အတားအဆီးများကို အောက်ခြေလူထုအဆင့်တွင် တွေ့ရှိရပြီး တရားရေးစနစ်နှင့် အကြမ်းဖက်မှုမှ လွတ်မြောက်လာသူများကို ပံ့ပိုးပေးသည့် ဝန်ဆောင်မှုများပေးသည့် လုပ်ငန်းများတွင်လည်း တွေ့ကြုံကြရသည်။ WLB ၏ အဖွဲ့ဝင် အဖွဲ့အစည်းများက ပံ့ပိုးကူညီသော အမှုအခင်းများနှင့် ရပ်ရွာမှ လိုက်ပါဆောင်ရွက်ပေးသော အကျိုးဆောင်များသည် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု ကြုံတွေ့ခဲ့ရသော မိန်းကလေးများ၏ အမှုများအတွက် တရားဝင်ဥပဒေလမ်းကြောင်းအရ တရားမမှုတမှု ကိုရှာဖွေရာတွင် ယင်းတို့၏ အတွေ့အကြုံအရ အပျက်သဘောဆောင်သော အကျိုးသက်ရောက်မှုများကို ကြုံတွေ့ကြရသည်။

နမူနာဖြစ်ရပ် လေ့လာမှုများ

ထားဝယ်ရှိ ဘုန်းကြီးကျောင်းတစ်ခုတွင် အသက် (၁၄) နှစ်အရွယ် မိန်းကလေးငယ်သည် သူမ၏ ဖခင်ဖြစ်သူ နှင့်အတူ ဘုန်းကြီးကျောင်းဝေယျာဝေလုပ်ပေးနေစဉ် လက်ထောက်ကျောင်းထိုင်ဘုန်းကြီး တစ်ပါးမှ အခန်းတွင်း ဆွဲသွင်းကာ မုဒိမ်းပြုကျင့်ခဲ့သည့် အမှု တခု ဖြစ်ပွားခဲ့ပါသည်။ မိန်းကလေးငယ်အနေဖြင့် ခြိမ်းခြောက်ခံထားရမှုကြောင့် မုဒိမ်းပြုကျင့်မှုကို မလွန်ဆန်နိုင်ခဲ့သလို သူမ၏ မိသားစုကိုလည်း ဖွင့်မပြောရဲခဲ့ပါ။ နောက်တနေ့တွင် မိန်းမကိုယ်မှ သွေးဆင်းမှုများကြောင့် သတိလစ်မေ့မောသွားခဲ့ပြီး ဆေးရုံသို့ ရောက်ရှိခဲ့ပါသည်။ ဆေးကုသမှု ခံယူနေချိန် တွင် မိန်းကလေးငယ်၏ မိဘများ အစားအသောက် ဝယ်ရန် အပြင်သို့သွားသည့် အခိုက်အတန့်တွင် ကျူးလွန်သူက မိန်းကလေးငယ်အားဆေးရုံမှ ပြန်လည်ခိုးယူ သယ်ဆောင်ခဲ့ပါသည်။ ရဲများမှ လိုက်လံ စုံစမ်းစစ်ဆေးပြီး ကျူးလွန်သူကိုလည်း ဖမ်းဆီးခဲ့ပါသည်။ ဤအမှုတွင် သက်သေ အထောက်အထား ခိုင်လုံသော်လည်း အခြားတဖက်တွင် ကျူးလွန်သူ ဘုန်းကြီးသည် ဘုရား၏ သားတော် ဖြစ်သည်ဆိုသည့် အယူအဆကြောင့် အဆိုပါ ဘုန်းကြီးကို ထောက်ခံအားပေးသူများက မုဒိမ်းပြုကျင့်ခံရသူ မိန်းကလေးနှင့် သူမ၏ မိဘများမှာ တရားစွဲဆိုမှုများဆက်လက်မပြုလုပ်ရန် သိသိသာသာ ဖိအားပေးမှုများ ရင်ဆိုင်ကြရသည်။ သို့သော်လည်း မုဒိမ်းမှု ကျူးလွန်သူဘုန်းကြီးအနေဖြင့် တရားဥပဒေအရ အပြစ်ပေးအရေးယူခြင်း ခံခဲ့ရသည်ဆိုသော်လည်း ကျူးလွန်ခြင်းခံရသူ မိန်းကလေးငယ်မှာ အရှက်တရားကြောင့် တရားစွဲဆိုသည့် ကာလတွင် ရွာတွင် ဆက်လက်နေထိုင်ခြင်းနှင့် ကျောင်းဆက်တက်နိုင်ခြင်း မရှိတော့ပေ။

လူမှုရေး အတွေးအမြင်များနှင့် ကျား-မ ခွဲခြားဆက်ဆံမှု

WLB ၏ တွေ့ရှိချက်အရ မိန်းကလေးငယ်များအား လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအရ အကြမ်းဖက်မှု ကျူးလွန်ရန် ပစ်မှတ်ထားခြင်းခံရသော အခြေခံအကြောင်းရင်းမှာ ကျူးလွန်သူများ၏ ကျား-မ အခြေပြု ခွဲခြားသည့် အမြင်နှင့်သက်ဆိုင်ပြီး၊ အလားတူခွဲခြားသည့် အမြင်များသည် မိသားစုများ၊ ကျေးရွာလူကြီးများ၊ ရဲနှင့် ကျေးရွာအသိုင်းအဝိုင်းများက အကြမ်းဖက်မှု ဖြစ်ရပ်များအပေါ် တုန့်ပြန်သည့် ပုံစံများပေါ်တွင်လည်း တည်မှီနေသည်။ မိန်းကလေးများအပေါ် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းက မည်သို့ ပြန်လည်တုန့်ပြန်ဆက်ဆံသည် ဆိုသည်မှာလည်း ရာဇဝတ်မှုများ ကျူးလွန်ခံရပြီးနောက်တွင် ကျူးလွန်ခံရသူ မိန်းကလေးငယ်များက ရှေ့သို့ ဆက်လက်လျှောက်လှမ်းနိုင်မှုရှိမရှိ အပေါ်တွင် မူတည်နေသည်။

မိန်းကလေးငယ်များသည် ငယ်ရွယ်စဉ်ကပင် လူကြီးများနှင့် ရာထူးအာဏာရှိ ပုဂ္ဂိုလ်များကို လေးစားနာခံရမည်ဟူသော သင်ကြားမှုများ ရှိခဲ့ကြသည်။ ထို့ကြောင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအရ အမြတ်ထုတ်သူများသည် မိန်းကလေးငယ်များအား လွယ်ကူသော ပစ်မှတ်များအဖြစ် မြင်လာကြပြီး သူတို့တွင် ရှိသော သြဇာအာဏာများကို အသုံးပြု၍ အမျိုးသမီးငယ်များကို လူကွယ်ရာသို့ ဖျားယောင်းခေါ်ဆောင်ကာ ကျူးလွန်မှုပြုကြသည်။ မိန်းကလေးငယ်များသည် သူတို့အား ခြိမ်းခြောက်ထားသော အမျိုးသားများအပေါ် ဆန့်ကျင်ပြောဆိုရန် ကြောက်ရွံ့ကြပြီး မိဘများ သို့မဟုတ် မိသားစုဝင်များကလည်း ထင်ရှားသော ဒဏ်ရာလက္ခဏာများ သို့မဟုတ် ထိခိုက်နာကျင်မှုများ မတွေ့ရမချင်း မိန်းကလေးများအပေါ် တိုက်ခိုက်ကျူးလွန်မှုများကို သတိမမူမိပဲ ရှိတတ်ကြသည်။ ယင်းအချိန်တွင် သက်သေအထောက်အထားများသည် ခန္ဓာကိုယ်အား သန့်ရှင်းဆေးကြောပစ်လိုက်ခြင်း သို့မဟုတ် အဝတ်လျော်ဖွတ်ခြင်းတို့မှတစ်ဆင့် ပျောက်ပျယ်သွားပြီး ရဲစခန်းတွင် တိုင်ချက်ဖွင့်ရာတွင် ပိုမိုခက်ခဲသွား စေသည်။

မည်သည့် အသက်အရွယ်ဖြစ်စေ မိန်းကလေးငယ်များသည် ၎င်းတို့ ကျူးလွန်ခြင်းခံခဲ့ရသော အမှုများကို ဖြေရှင်းခြင်းနှင့်ပတ်သက်ပြီး ဝင်ရောက်ပြောဆိုပိုင်ခွင့် မရှိကြပေ။ မိသားစုဝင်များမှ ကျူးလွန်သော မုဒိမ်းမှုကို မိန်းကလေးက မိသားစုသို့ ရင်ဖွင့်ပြောလာပါက မိဘများ

အနေဖြင့် လူမှုဆက်ဆံရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှု အမြင်များကြောင့် ကြုံတွေ့လာနိုင်သည့် စွပ်စွဲချက်များကို ကြိုတင် ပြင်ဆင်ထားရန် လိုအပ်သည်။ မိသားစုများသည် လည်း အပြင်လူများနှင့် သတင်းအချက်အလက်များ ဖလှယ်ခြင်းဖြင့် နောက်ဆက်တွဲ ဖြစ်လာမည့် အရှက်တရား၊ လူမှုရေး အမည်းစက်များနှင့် အတင်းအဖျင်းပြောဆိုခြင်းတို့မှ မိမိသားသမီးများကို ကာကွယ်ပေးလိုကြသည်။

အချို့သောဖြစ်ရပ်များတွင် ကျောင်းမှ ကလေးများကြား အတင်းအဖျင်း ပြောဆိုမှုများကြုံတွေ့ရသဖြင့် ကျူးလွန်ခံရသူက ခံနိုင်ရည်မရှိတော့ပဲ ကျောင်းမှ ထွက်သွားရသည်များလည်းရှိသည်။ အခြားသော ဖြစ်ရပ်များတွင် မိသားစုများသည် အထူးသဖြင့် ကျူးလွန်သူက ကျူးလွန်ခံရသူ၏မိသားစုနှင့် ခင်မင်ရင်းနှီးနေသည့်အတွက် ယင်းဖြစ်ရပ်ကို ထုတ်ပြောခြင်း ဖြင့် ကျေးရွာအတွင်း လူမှုဆက်ဆံရေး ပျက်ပြားမည်ကို စိုးရိမ်သဖြင့် အမှုနှင့်ပတ်သက်ပြီး ထုတ်ဖော်ပြောဆိုလိုခြင်း မရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။

မိသားစုများသည် "ပြဿနာရှာသူများ" သို့မဟုတ် ငွေကြေးလိုချင်၍ စွပ်စွဲသူ များအဖြစ် တံဆိပ်တပ်ခံရမည့် အန္တရာယ်များလည်း ရှိနေပြန်သည်။ ကျူးလွန် ခံရသော အရွယ်ရောက်ပြီး မိန်းကလေးငယ်များကို မေးမြန်းသည့် အခါတွင် လည်း အခင်းဖြစ်စဉ်က အမျိုးသမီးငယ်များ အဝတ်အစားမည်သို့ ဝတ်ဆင် ထားသည် သို့မဟုတ် ကိုယ်ထိလက်ရောက်အကြမ်း ဖက်ခံရသော အချိန်တွင် မည်သည့်နေရာတွင် ရှိနေသည်ဆိုသည်ကို နှိုက်နှိုက်ချွတ်ချွတ် မေးမြန်းလေ့ရှိ ကြသည်။ သို့မဟုတ် ယောက်ျားတယောက်အား လက်ထပ်လာစေရန် ထောင်ဖမ်းသည်ဟုလည်း စွပ်စွဲ ခံရတတ်သည်။ အသက်အရွယ် ပိုမိုငယ်ရွယ် သော မိန်းကလေးငယ်များ၏ မိဘများသည် ကလေးများကို တစ်ဦးတည်း ပစ်ထားသည်ဟုသော ပြစ်တင်စွပ်စွဲချက်များ ခံရတတ်သည်။ အတိတ်ဘဝက မှားယွင်းသော လုပ်ရပ်အတွက် အပစ်ပေးခံရသည့်အနေဖြင့် အကြမ်းဖက်ခံရသူ သားကောင်များ ဖြစ်ကြရသည်ဟု ဘာသာရေးနှင့် အယူသည်းမှု အယူအဆ များအရ ရပ်ရွာတွင် သတ်မှတ်ပြောဆိုကြသည်။ လွမ်းမိုးထိန်းချုပ်လိုသော စိတ်နေသဘောထားအပေါ် မူတည်ပြီး မုဒိန်းမှု ကျူးလွန်သူထက် လိင်ပိုင်း ဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ကျူးလွန်ခံရသူ အမျိုးသမီးငယ်များက အရှက်တရားနှင့် တာဝန်ရှိမှုကို ခါးဆည်းခံကြရသည်။

ကျူးလွန်သူများသည် ငွေကြေး သို့မဟုတ် ရပ်ရွာလူမှုအသိုင်းအဝိုင်းတွင် မြင့်မားသော အဆင့်အတန်းနှင့် နေထိုင်နိုင်သူများဖြစ်ပါက ထိုသူတို့သည် ရဲ့ သို့မဟုတ် တရားစီရင်ရေးကို ဩဇာ လွှမ်းမိုးနိုင်သဖြင့် ကျူးလွန်ခြင်းခံရသည့် မိသားစုများသည် တရားမျှတမှုရရှိရေးအတွက် ရှေ့သို့ ဆက်လှမ်းရန် တွန့်ဆုတ်နေတတ်ကြသည်။ ထိုကျူးလွန်သူများသည် တခါတရံတွင် လျော်ကြေးပေးခြင်း သို့မဟုတ် ကျူးလွန်ခံရသူများအား သူတို့အပေါ် အမှု မဖွင့်စေရန် ခြိမ်းခြောက်ခြင်းတို့ဖြင့် တရားစွဲဆိုမှုကို ရှောင်ရှားတတ်ကြသည်။ လူကုန်ထံ အသိုင်းအဝိုင်းမှလာသော ကျူးလွန်သူများသည် ပတ်ဝန်းကျင် အသိုင်းအဝိုင်း၏ ပံ့ပိုးမှုကို ပိုမိုရရှိတတ်ကြပြီး အောက်တွင်ဖော်ပြထားသော နမူနာဖြစ်ရပ်မှာကဲ့သို့ ကျူးလွန်ခံရသူကို ရဲစခန်းတွင် အမှုဖွင့်ခြင်း သို့မဟုတ် အမှန်တရားရှာဖွေခြင်းအတွက် လုပ်ဆောင်ခြင်းကိုလည်း ပိတ်ပင်တတ်ကြသည်။ ရပ်ကျေးအုပ်ချုပ်ရေးမှူးများနှင့် ရဲဌာနများသည်လည်း သူတို့ကိုယ်တိုင်က ပိုမို နိမ့်ကျသော လူမှုအဆင့်အတန်းရှိပြီး လူထုအတွင်း ဩဇာအာဏာ ရှိသော လူပုဂ္ဂိုလ်ကိုအရေးယူခြင်းဖြင့် တစ်စုံတရာ ဖြစ်ပေါ်လာမည့် အန္တရာယ်များ ကြောင့် ယင်းကဲ့ အမှုနှင့်ပတ်သက်ပြီး ဘက်လိုက်ကိုင်တွယ်မှုများ ရှိနေသည်။

ယင်းဖြစ်ရပ်များတွင် အကြမ်းဖက်မှုမှ လွတ်မြောက်လာသူ မိန်းကလေးများကို အကာအကွယ်ပေးခြင်း သို့မဟုတ် မုဒိန်းမှု ကျူးလွန်သူများကို

နမူနာဖြစ်ရပ် လေ့လာမှုများ

ကချင်ပြည်နယ်ရှိ အသက် ၁၇ နှစ်အရွယ် မိန်းကလေးငယ်အား ကျောင်းဆရာတဦးမှ မုဒိမ်းပြုကျင့်ခဲ့သည်။ မိန်းကလေးငယ် အနေဖြင့် ဆေးစစ်ချက်ရယူရန်ကြိုးစားခဲ့ရာ တွင် ရဲစခန်းထောက်ခံစာရမူသာ ဆေးစစ် ပေးမည်ဟု တုန့်ပြန်ခြင်းခံခဲ့ရပါသည်။ နောက်တနေ့တွင် မိန်းကလေးငယ်နှင့် သူ့မိသားစုမှ ရဲစခန်းသို့ သွားရောက် တိုင်ကြားရန်ပြင်ဆင်နေချိန်တွင် ခရိုင် ပညာရေးမှူးတို့မှ လူသိရှင်ကြားဖြစ်လျှင် ကျောင်းနာမည်ပျက်မည်ဆိုသည့် အကြောင်းပြချက်ဖြင့် အမှုကို အမြန် ကျေအေးရန်အတွက် ကြားဝင်ညှိနှိုင်းပေးခဲ့ ပါသည်။ တိုင်တန်းမှု မပြုရန်အတွက် ကျပ်ငွေ ၄၅ သိန်းဖြင့် ကျေအေးရန် တိုက်တွန်းခဲ့ပါသည်။ မိန်းကလေးငယ်မှ လက်မခံလိုသော်လည်း မိဘများအနေဖြင့် မိသားစုအတွင်း ဂုဏ်သိက္ခာအတွက် စိုးရိမ်မှုများကြောင့် ကျေအေးမှုကို လက်ခံရန် သဘောတူခဲ့ပါသည်။ အဆိုပါ ကျူးလွန်သူ ကျောင်းဆရာကိုလည်း ၎င်းနှင့်ပတ်သက်သည့် သတင်းများ မပြန့်ပွားစေရန်အတွက် အခြားမြို့နယ်ရှိ ကျောင်းတစ်ခုသို့ ပြောင်းရွှေ့ခဲ့သည်။

တာဝန်ခံမှုရှိစေခြင်းထက် အာဏာစီးဆင်းမှု စနစ်များ၊ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်း၏ ငြိမ်းချမ်းရေး၊ မြင့်မားသည့် အဆင့် အတန်းရှိသော လူပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် အဖွဲ့အစည်းများကို လေးစားခြင်းစသည်တို့ကို ပိုမိုဦးစားပေးထိန်းသိမ်းလိုကြသည်။ ရပ်ရွာ၏ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်မှုတွင် မိန်းကလေးငယ်များ၏ အကျိုးစီးပွားများမှာ ဦးစားပေးခံရမှု အနိမ့်ဆုံး ဖြစ်ကြသည်။

လေ့ထုံးတမ်းဥပဒေနှင့် ကျေးရွာအုပ်ချုပ်ရေးမှူးများ၏ အခန်းကဏ္ဍ

ကျေးလက်နှင့် တိုင်းရင်းသားဒေသများတွင် ကျေးရွာအုပ်ချုပ်ရေးမှူးများသည် ဒေသခံအာဏာပိုင်များဖြစ်ကြပြီး ၎င်းတို့၏ တရားစီရင်ပိုင်ခွင့်အတွင်း ငြိမ်းချမ်းမှုကို ထိန်းသိမ်းရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် လေ့ထုံးတမ်းနှင့် ရိုးရာ အစဉ်အလာ ဥပဒေကို ကျင့်သုံးနိုင်ကြသည်။ ကျေးရွာအုပ်ချုပ်ရေးမှူး အများစုက အမျိုးသားများသာ ဖြစ်ကြပြီး ကျား-မကျားမူအပေါ် အလေးထားသော အသိပညာပေး သင်တန်းများလည်း ရရှိထားခြင်းမရှိပေ။ ကျေးရွာများ တွင် ကျေးရွာအာဏာပိုင်များသည် မိန်းကလေးငယ်များ မုဒိန်းပြုကျင့်ခံရသည့် အမှုအခင်းများကို ပြင်းထန်သည့် ချိုးဖောက်မှုအဖြစ် သတ်မှတ်လေ့မရှိကြသည်ကို ကျေးလက်ကျေးရွာများရှိ WLB ၏ နယ်မြေခံအကျိုးဆောင်များက လေ့လာတွေ့ရှိကြသည်။ ကျေးရွာအတွင်း အမှုအခင်းများဖြစ်လာပါက ကျေးရွာအုပ်ချုပ်ရေးမှူးများ ရှိသည့်အခါ အရင်ဦးဆုံး တိုင်ကြားမှုများကို အများအားဖြင့် ပြုလုပ်ကြပြီး တိုင်ကြားမှုများကို ပယ်ချခြင်း (တစ်ခါတစ်ရံတွင် "အထောက် အထားခိုင်လုံခြင်းမရှိ" ဟု ထောက်ပြလျက်) သို့မဟုတ် နှစ်ဖက်အုပ်စုအတွင်း အငြင်းပွားမှုအဖြစ်သာ အမှုကို သတ်မှတ်ပြီး ဝင်ရောက်ဖြေရှင်းပေးခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်လေ့ရှိသည်။

ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သည့် ဖြစ်ရပ်တစ်ခုတွင် မိန်းကလေးငယ်၏ မိခင်က သူ၏သမီး မုဒိန်းပြုကျင့်ခံရကြောင်း သိလျင်သိခြင်း ကျေးရွာအုပ်ချုပ်ရေးမှူးထံသို့ သွားရောက်တိုင်ကြားခဲ့သည်။ ရွာအုပ်ချုပ်ရေးမှူးက သူတို့ကို ပြန်မောင်းထုတ်ခဲ့ပြီး နောက်နေ့မနက်မှ ပြန်လာရန် ပြောဆိုခဲ့ သည်။ သူတို့ ပြန်သွားသောအခါ မိန်းကလေးငယ်၏ အကြောင်းကိစ္စကို အလေးမထားသည့်အပြင် ရဲစခန်းသို့ မသွားရန် ဖျောင်းဖြေခြင်းခံခဲ့ရသည်။

ရန်ကုန်တွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သော နောက်ဖြစ်ရပ်တစ်ခုတွင် မိန်းကလေးငယ်သည် သူမဖခင်၏ အကြိမ်ကြိမ် မုဒိန်းပြုကျင့်ခြင်း ခံရသည်ကို သူမ၏အိမ်နီးချင်းအား ထုတ်ဖော်ပြောပြခဲ့သည်။ အိမ်နီးချင်းက သူမကို ရပ်ကျေးအုပ်ချုပ်ရေးမှူးထံသို့ သွားခဲ့ရာ ထိုသူက ရဲစခန်းသို့မသွားမီ အထောက်အထားလိုအပ် ကြောင်းပြောကြားပြီး မိန်းကလေးငယ်အား အိမ်သို့ ပြန်သွားစေကာ နောက်တကြိမ် မုဒိန်းပြုကျင့်မှုကို ကျူးလွန်ခွင့်ပြုစေပြီး အထောက်အထားရယူရန် အကြံပြုခဲ့သည်။

ရပ်ကျေးအုပ်ချုပ်ရေးမှူးများသည် မုဒိန်းမှုကျူးလွန်သူကို မိန်းကလေး၏ မိသားစုများအား "လျော်ကြေး" ပေးစေခြင်း၊ ဆေးကုသစရိတ်များ ကျခံစေခြင်းစသည့် အပြန်အလှန်သဘော သက်ရောက်သည့် လုပ်ဆောင်စေခြင်းဖြင့် မိသားစုများအနေဖြင့် ရဲစခန်းသို့ တိုင်ကြားခြင်းမပြုဘဲ ကျေအေးစေသည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် ငွေကြေးအနည်းငယ် သို့မဟုတ် အခြားပစ္စည်းဥစ္စာများစသဖြင့် ကျူးလွန်သူ၏ ပေးနိုင်စွမ်းအပေါ် မူတည်ပြီး ကျေအေးလေ့ရှိသည်။ ကျူးလွန်ခံရသူက လျော်ကြေးကို လက်ခံလိုက်ခြင်း သို့မဟုတ် အများစုမှာ သူမ၏ မိသားစုက သူမကို တိုင်ပင်ခြင်း မရှိပဲ လက်ခံလိုက်ခြင်းအားဖြင့် လေ့ထုံးတမ်းအစဉ်အလာအရ အာဏာရှိနေသူများသည် တရားဥပဒေလမ်းကြောင်း အရ တရားစီရင်မှုအဆင့်သို့ မရောက်ရှိအောင် တားဆီးခြင်းများ ပြုလုပ်လိုက်ခြင်းဖြစ်သည်။ ကျေအေးမှုများ ပြုလုပ်ပေးသော်လည်း လျော်ကြေးပေးဆောင်ခြင်းမရှိသည့် ဖြစ်ရပ်အများအပြားတွင် ကျူးလွန်ခံရသူသည် တရားမျှတမှုမရှိလေ့မရှိပေ။ ယင်းသို့ ပြေလည်မှုကို ရရှိရန်လုပ်ဆောင်မှု အတွက် ရပ်ကျေးအုပ်ချုပ်ရေးမှူးသည် ကျူးလွန်သူက ပေးလျော်သော လျော်ကြေးငွေ၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းကို ရရှိလေ့ရှိသည်။ စိတ်မချမ်းမြေ့ဖွယ်ရာ ဖြေရှင်းမှု နမူနာတစ်ခုမှာ ထားဝယ်ရှိ ရပ်ကျေးအုပ်ချုပ်ရေး မှူးတစ်ဦးသည် ကျူးလွန်ခံရသူ၏ မိသားစုအား သူတို့၏ သမီး မုဒိန်းကျင့်ခံရမှုအပေါ်တွင် လျော်ကြေး အဖြစ် ဘီလပ်မြေ ၁၀ အိတ်ကို လက်ခံရန် တိုက်တွန်းခဲ့ပြီး ပြဿနာ "ဖြေရှင်းပေးမှု" အတွက် ရွာကိုလည်း အလှူငွေထည့်ဝင်စေခဲ့ပါသည်။

အခြားသောဖြစ်ရပ်များတွင် ရပ်ကျေးအုပ်ချုပ်ရေးမှူးများ၏ အမှုကိစ္စကို ဖြေရှင်းသည့်နည်းလမ်းအနေဖြင့် မုဒိန်းမှု ကျူးလွန်သူများကို ကျူးလွန်ခံရသူအား လက်ထပ်စေခြင်းဖြင့် ဖြေရှင်းပေးတတ်ကြသည်။²⁶ ထိုအလေ့အထကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် မုဒိန်းမှုကျူးလွန်ခံရသူများသည် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်း၏ ပုံစံချသတ်မှတ်ထားသော လူမှုရေး

26 CEDAW Concluding Observations, p. 7, UN Women and Justice Base's 2016 Report, p. 62, 63.

အယူဝါဒများ၏ အကျိုးဆက်အနေဖြင့် အနာဂတ်တွင် အိမ်ထောင်ဖက်ခွဲပွန်းလောင်းများရရှိရန် များစွာခက်ခဲစေနိုင်သည်။ သမီးများ၏ ရှေ့အနာဂတ်အတွက် စိုးရိမ်သော မိဘများအနေဖြင့် ယင်းကဲ့သို့ဖြေရှင်းမှုကို လက်ခံလိုက်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုသို့သောဖြေရှင်းမှုသည် အမျိုးသမီးများအပေါ် ချိုးဖောက်ကျူးလွန်မှုများကို ဆက်လက်ဖြစ်ပွားစေသော် ငြားလည်း မုဒိန်းပြုကျင့်သူသည် ကျူးလွန်ခံရသူအပေါ် လူမှုရေးနှင့် ငွေကြေးအရ တာဝန်ယူမှုရှိသည်ဟု ထင်မြင်ကြသည်။ ဤကဲ့သို့ မုဒိန်းမှုကျူးလွန်သူနှင့် လက်ထပ်စေခြင်းဖြင့် ကျူးလွန်သူများအတွက် သူတို့၏ ဇနီးမယားများအပေါ် အတားအဆီးမရှိ လိင်မှုဆိုင်ရာ ပြုမူဆက်ဆံ ကျူးလွန်ပိုင်ခွင့်ကို ရရှိစေသည့် သဘောသက်ရောက်သည်။ အခြားသော ဓလေ့ထုံးစံတစ်ခုမှာ "ရွာဆေးကြောခြင်း" ဓလေ့ဖြစ်ပြီး ကျေးရွာသူ တစ်ဦးဦးသည် မုဒိန်းမှု သို့မဟုတ် လိင်မှုဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုကို ခံစားရပါက ကျေးရွာနာသည်ဆိုသည့် အယူအဆအလွဲအမှားကို အကြောင်းပြုပြီး ကျေးရွာကို သန့်ရှင်းအောင်ပြန်လုပ်ပေးရသည့်ဓလေ့သည် အချို့သောနေရာများတွင် ကျင့်သုံးနေဆဲဖြစ်သည်။²⁷

ကျူးလွန်ခံရသော သူ၏ မိသားစုများသည် အကြောင်းအမျိုးမျိုးကြောင့် ယင်းသို့သော ဖြေရှင်းမှုများကို လက်ခံကြရလေ့ ရှိသည်။ တိုင်းရင်းသားဒေသများတွင် ဥပဒေဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများ သို့မဟုတ် ပြန်လည်ကုစားမှုအတွက် ရွေးချယ်ရန် နည်းလမ်းများကို ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်မှုမရှိကြပေ။ ထို့ကြောင့် မုဒိန်းမှုကျူးလွန်ခံရသူများနှင့် မိသားစုများသည် တရားရင်ဆိုင်ပါက ကြုံတွေ့လာနိုင်သည့် စိုးရိမ်ခြင်းနှင့် ထိန်းလန့်ကြောက်ရွံ့ခြင်းတို့ကြောင့် တရားဝင်ဥပဒေလမ်းကြောင်းအရ တရားစီရင်ရေး လမ်းကြောင်း ကို ရွေးချယ်အမှုရင်ဆိုင်ရန် အများအားဖြင့် သက်တောင့်သက်သာမရှိကြသည်ကို တွေ့ရသည်။

တရားရုံး၏ တရားဝင်စာရွက်စာတမ်းများသည် မြန်မာဘာသာဖြင့်သာ ဖြစ်ပြီး တိုင်းရင်းသားဘာသာများသို့ ဘာသာပြန် ဆိုခြင်း သို့မဟုတ် ကလေးငယ်များအတွက် အဆင်ပြေစေရန် စီစဉ်ထားခြင်း မျိုးမရှိပေ။ ထို့အပြင် တိုင်းရင်းသား ဒေသများမှ မူရင်းများကို တရားရင်ဆိုင်ရန် တရားရုံးများသို့ သွားရောက်ရသည့် ကုန်ကျစရိတ်မှာလည်း ကြီးမားသည်။ တနေ့လုပ်တနေ့စားရသည့် မိသားစုများ အတွက် အမှုရင်ဆိုင်ရန် အချိန်မပေးနိုင်ကြပေ။ ထို့အပြင် တိုင်းရင်းသားများ၊ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းမှ ဖယ်ကြည့်ခံထားရသော မိန်းကလေးငယ်များနှင့် မိသားစုများသည် မိမိ၏ မိသားစုစားဝတ်နေရေး အတွက် ဦးစားပေးလှပန်းနေရသည့် အချိန်တွင် ၎င်းတို့အတွက် သက်တောင့်သက်သာမရှိလှသော တရားစီရင်ရေးတွင် ပါဝင်နိုင်သည့်အခြေအနေ အနေအထားများ မရှိကြပေ။ ယင်းအတားအဆီး အခက်အခဲများကြောင့် တိုင်းရင်းသား ဒေသများရှိ မုဒိန်းမှုကျူးလွန်ခံရသော ကလေးများ၏ မိသားစုများသည် တရားမျှတမှု မရှိဟု ခံစားရသော်လည်း များသောအားဖြင့် ကျေးရွာအဆင့်တွင် ဖြေရှင်းပေးမှုကိုသာ လက်ခံလိုက်ရလေ့ရှိသည်။

ရဲများ၏ စိတ်နေသဘောထားနှင့် အရည်အချင်းမပြည့်မီမှုများ

ရပ်ကျေးအုပ်ချုပ်ရေးမှူးများကဲ့သို့ပင် ရဲအရာရှိများသည်လည်း မိန်းကလေးငယ်များ မုဒိန်းပြုကျင့်ခံရမှုကို ကြီးကျယ်သော မှုခင်းများအဖြစ် အရေးယူဆောင်ရွက်ရန် ငြင်းပယ်လေ့ရှိကြောင်း WLB ကလေ့လာတွေ့ရှိသည်။ ရန်ကုန်မြို့တွင်ပင်လျှင် ရဲများသည် ကျား-မ ကွဲပြားမှုအပေါ် အခြေခံသည့် အကဲဆတ်မှုကို အလေးထားသည့်အမြင်နှင့် အကြမ်းဖက်ခံရမှုမှ လွတ်မြောက်လာသူများနှင့် ကောင်းမွန်သော ဆက်ဆံရေးအတွက် လေ့ကျင့်သင်ကြားထားခြင်းမရှိပေ။ ဖြစ်လေ့ဖြစ်ထ ရှိသည်မှာ မိန်းကလေးငယ်များသည် ရဲစခန်းရှိ လူမြင်ကွင်းတွင် မုဒိန်းပြုကျင့်ခံရပုံ အသေးစိတ်ကို အမျိုးသား ရဲအရာရှိ များအား ပြန်လည်ပြောပြကြရလေ့ရှိသည်။ ဖြစ်ရပ်တစ်ခုတွင် လိင်အကြမ်းဖက်မှုခံရသော ဆယ်ကျော်သက် မိန်းကလေး တစ်ဦးသည် ရဲစခန်းရှိ လူမြင်ကွင်းတွင် အမျိုးသားရဲအရာရှိအား သူမ၏ဒဏ်ရာများကို ပြသရန်အဝတ်များကို ချွတ်ခိုင်း ခံခဲ့ရသည်။ WLB ၏ မှတ်တမ်းများတွင် ရဲအရာရှိများသည် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကြောက်ရွံ့တုန်လှုပ်မှုကို ခံစားနေရသော မုဒိန်းမှုကျူးလွန်ခြင်းခံရ သူများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် စိတ်ရှုတ်ထွေးသောကြောင့် ထိုကဲ့သို့အမှုများကို ၎င်းတို့ (ရဲများ)နှင့် မဟုတ်ပဲ အခြားသော လူမှုအခြေပြု အဖွဲ့အစည်းများအား တိုက်ရိုက်ဆက်သွယ်ကာ "ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်း" မှုပြုစေခြင်းများရှိနေသည်။

တိုင်းရင်းသားဒေသများတွင် အခြေအနေပိုမိုဆိုးရွားပြီး ငွေကြေး သို့မဟုတ် ဩဇာရှိသော ကျူးလွန်သူများက ရဲများအပေါ်တွင် ဩဇာအာဏာလွှမ်းမိုးမှုများရှိခြင်းနှင့် လာဘ်ထိုးမှုများရှိနေသည်ကို သံသယဖြစ်ဖွယ်တွေ့ရှိရပြီး

27 A woman survivor of gender-based violence is considered "unclean" and ostracized from the community. This can be cured if the survivor and her family pay tributes and put on feasts and festivals for the village in order to "clean" it; WLB, "Long Way to Go", p. 7, 86.

နမူနာဖြစ်ရပ် လေ့လာမှုများ

ရန်ကုန်အရှေ့ပိုင်းနေရာတစ်ခုတွင် အဖွား ဖြစ်သူမှ နေအိမ်သို့ပြန်လာစဉ် ၎င်း၏ မြေးမငယ်အား အိမ်နီးချင်းမှ မုဒိမ်းပြုကျင့်သည်ကို တွေ့ရှိခဲ့သည်။ အဖွားဖြစ်သူမှာ ရဲစခန်းသို့ တိုင်ကြားရန် သွားရောက်ခဲ့ရာ ရဲအရာရှိမှ သက်သေမခိုင်လုံပါက မဟုတ်မမှန်စွာပစ္စုပ္ပန်ဖြင့် တရားစွဲဆိုခြင်း ခံရမည်ဖြစ်ကြောင်း ခြိမ်းခြောက်ခြင်း ခံခဲ့ရသည်။ အဆိုပါ ကျူးလွန်သူ အိမ်နီးချင်းမိသားစုမှ ရဲထံသို့ ငွေကြေးလာဘ်ထိုးထားပြီးဖြစ်သည် ဆိုသည်ကို အဖွားဖြစ်သူက နောက်ပိုင်းတွင် သိရှိရသည်။ အကျိုးဆက်အနေဖြင့် နောက်ဆက် တွဲဖြစ်လာမည့် စိန်ခေါ်မှုများ အတွက် အဖွားဖြစ်သူနှင့် မြေးမငယ် တို့ မှာ အခြားမြို့တစ်ခုသို့ ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်ခဲ့ရ ပါသည်။

ဥပဒေကြောင်းအရ ဖြေရှင်းမှုထက် အချင်းချင်းကြား ညှိနှိုင်းဖြေရှင်းမှုများကိုသာ ကြိုးပမ်းလေ့ရှိကြသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။ ကျူးလွန်ခံရသူများသည် ယင်းအခြေအနေ များတွင် တိုင်ကြားမှုအား ရုတ်သိမ်းရန် သို့မဟုတ် ကျေအေးမှုကိုလက်ခံရန် ဖိအားပေးခံရပြီး ၎င်းတို့ အနေဖြင့် စီးပွားရေးနှင့်နိုင်ငံရေး ဩဇာအာဏာမရှိသည့် အတွက် နောက်တစ်ဖန်ထပ်မံပြီး ဓားစာခံအဖြစ်သို့ ရောက်ရပြန်သည်။

ဝေးလံခေါင်ဖျားသောကျေးရွာများသို့ ခရီးဝေးသွားလာရသည့်ဖြစ်ရပ်များတွင် ရဲများ သည် စွပ်စွဲချက် များအပေါ် စုံစမ်းစစ်ဆေးရန် နှေးကွေးခြင်း သို့မဟုတ် တာဝန်ခံရန် ရှောင်ရှားခြင်း စသည့် ပျက်ကွက်ခြင်းများ ရှိလေ့ရှိသည်။ WLB ၏ အဖွဲ့ဝင် အဖွဲ့အစည်းများ၏ မှတ်တမ်းများအရ ကျေးရွာများသို့ သွားရောက်ပြီး စုံစမ်းစစ်ဆေးမှု များ မပြုလုပ်မီတွင် ကျူးလွန်ခံရသူများ သို့မဟုတ် CSO များထံမှ ရဲက ဓါတ်ဆီဖိုး တောင်းခံခြင်းများရှိကြောင်း အစီရင်ခံချက်များရှိသည်။ ရဲက အရေးယူ ဆောင်ရွက်နေ သော အမှုများတွင် ပြစ်မှုကျူးလွန်သည်ဟု စွပ်စွဲခံရသူက ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်သွား ပါက အာဏာပိုင်များအတွင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများ အနည်းငယ်သာရှိပြီး မုဒိမ်းမှု ကျူးလွန်ခံရသူများအား ကျူးလွန်သူ ထွက်ပြေးရှောင်တိမ်းနေသည်ဟု ယူဆရသော အခြားသော မြို့နယ်တွင် တိုင်ကြားမှု အသစ်ပြုလုပ်ရန် ရဲက အကြံပြုလေ့ရှိသည်။ အချို့သော အမှုများတွင် ရဲကတိုင်ကြားမှုကို "တရားဝင်" လက်ခံထားသော်လည်း ရဲစခန်းတွင်သာ ဖမ်းဝရမ်းကို ကပ်ထားပြီး ထိရောက်သည့် အရေးယူဆောင်ရွက်မှုများ မရှိခြင်းသည် ပြစ်မှုကျူးလွန်သူကိုပင် ထွက်ပြေးလွတ် မြောက်သွားစေသည်။ အခြား ဖြစ်ရပ်များတွင် ရဲများသည် သက်သေအထောက် အထားများ ပျောက်ဆုံးသွားခြင်း သို့မဟုတ် စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုအရထွက်ရှိလာသော မှတ်တမ်းမှတ်ရာများကို စနစ်တကျ သိမ်းဆည်းမှု မရှိခြင်းတို့ကြောင့် တရားဝင် တရားစွဲဆိုခြင်းများအတွက် အနှုတ် လက္ခဏာဆောင်သော ရလဒ်များကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။

အကျင့်ပျက်ခြစားမှုနှင့် ဥပဒေကို မမှန်မကန် အသုံးပြုခြင်း

တရားဝင် တရားစီရင်ရေးစနစ်သို့ ရောက်ရှိလာသော ဖြစ်ရပ်များတွင် ကလေးများအား မုဒိမ်းပြုကျင့်သူများကို အပြစ်ပေး အရေးယူရာတွင် တိုးတက်မှုအချို့ရှိလာနေသော်လည်း²⁸ ဥပဒေရေးရာမူဘောင်တွင် လွတ်လပ်မှု၊ ဘက်လိုက်မှုနှင့် ထိရောက်သော တရားစီရင်မှုများအပိုင်းတွင် အားနည်း ချက်များ ဆက်လက်ရှိနေသည်။

ဥပဒေတွင် အမှန်တကယ်ဖော်ပြထားသည့် အမျိုးသမီးများအတွက် အနည်းအကျဉ်းမျှသာ ရရှိထားသော အခွင့်အရေးများသည် တရားစီရင်ရေးစနစ်၊ ရဲများနှင့် အခြားသော အစိုးရ အာဏာပိုင်များအတွင်း အကျင့်ပျက်ခြစားမှုများကြောင့် အမှန်တကယ် မကျင့်သုံးသည်များရှိသည်။ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဖြစ်ပွားနေသည့် အကျင့်ပျက်ခြစားမှုများကို နိုင်ငံ အာဏာပိုင်များ²⁹၊ ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီ³⁰ မကြာသေးမီက စီဒေါက်ကော်မတီကလည်း "တရားစီရင်ရေးခြစားမှုများနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးမှ တရားစီရင်ရေးအပေါ် စွက်ဖက်မှုများအပေါ် အစီရင်ခံချက်များကို အထူးသဖြင့် စိုးရိမ်မိသည်" ဟုဖော်ပြခဲ့ပြီး အစိုးရအား "တရားစီရင်ရေးသည် လွတ်လပ်မှု၊ ဘက်မလိုက်ခြင်း တာဝန်သိမှုနှင့် ကျား-မကွဲပြားမှုအပေါ် အခြေခံသည့် အကဲဆတ်မှုကို အသိရှိခြင်းစသည့် လိုအပ်သော ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကို အစပျိုးပြုလုပ်ခြင်းဖြင့် အမျိုးသမီး

28 Htet Naing Zaw, "District Court Ordered to Try More Child Rape Cases" *The Irrawaddy* (1 February 2017), Online: <https://www.irrawaddy.com/news/burma/district-courts-ordered-to-try-more-child-rape-cases.html>.

29 Judicial and Legal Affairs Complaints and Grievances Investigation Committee. See "Burma's Judicial System Deeply Corrupt, Parliament Told", *The Irrawaddy*, 9 December 2015. The committee recognized that the "judiciary remains one of the country's most corrupt institutions" and noted the ability of the executive to "exert influence over the judiciary".

30 "Situation of human rights in Myanmar", Resolution adopted by the Human Rights Council, United Nations, 2 April 2015, A/HRC/RES/28/23, calling on the government to "address the need for an independent, impartial and effective judiciary" and a self-governing professional organization of lawyers. WLB and AJAR welcome the launch of the Independent Lawyer Association in Myanmar (ILAM), a national professional organization in January 2016 and will closely monitor its actions. It is currently still in the process of adopting its constitution.

အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ် စောင့်ရှောက်ရေးအတွက် အာမခံချက်ရှိ စေရန်" တောင်းဆိုထားသည်။³¹ အမှန်တကယ်တွင် WLB အနေဖြင့် စွပ်စွဲ ခံရသော ကျူးလွန်သူများအနေဖြင့် အစိုးရနှင့်တနည်းနည်းဖြင့် ချိတ်ဆက်မှု ရှိနေပါက သက်ညှာမှုပေးကြောင်းနှင့် အမှုများတွင် ကျူးလွန်သူများသည် တရားသူကြီးများနှင့် မိတ်ဆွေသဖွယ် တွေ့မြင်ရ ကြောင်း၊ ယင်းသို့သော ဆက်ဆံရေးများ ထိန်းသိမ်းရေးကို ဦးစားပေးလေ့ရှိကြောင်း မှတ်တမ်းတင် ထားသည့် ဖြစ်ရပ်များအရ သိရှိရသည်။ ရှေ့နောက်မညီသော ပြစ်ဒဏ် ချမှတ်မှုများနှင့် တခါတရံတွင် မိမိ မှန်ကန် ကြောင်း သက်သေပြသည့် ဆင်ခြေများကြောင့် ဩဇာရှိသော ကျူးလွန်သူ များသည် ဩဇာအာဏာကို အသုံးပြု ခြင်း သို့မဟုတ် ငွေပေးခြင်းဖြင့် ပြစ်ဒဏ်မှ ကင်းလွတ်စေခြင်းသည် အမှန်တရားရှာဖွေသော မိန်းကလေးငယ်များအတွက် ကြီးမားသော အတားအဆီးများဖြစ်နေပြီး တရားဝင် ဥပဒေလမ်းကြောင်းဖြင့် တရားစီရင်မှု စနစ်အပေါ် လူထု၏ ယုံကြည်မှုကို ကျဆင်းစေသည်။

ပုံမှန်မဟုတ်သည့် ဥပဒေကျင့်သုံးခြင်းသည် လိင်အကြမ်းဖက်မှု ကြုံတွေ့ခဲ့ ရပြီး စိတ်ဒဏ်ရာ ခံစားနေရသည့် မိန်းကလေးများအတွက် ဆိုးကျိုးများ ရှိစေသည်။ "ထိခိုက်ဒဏ်ရာရရှိသော အရေးပေါ်လူနာကို ကူညီစောင့်ရှောက် ခြင်းနှင့် ကုသခြင်းဆိုင်ရာမူကြမ်း" ကို ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် ဥပဒေအဖြစ် ပြဌာန်းခဲ့သော်လည်း³² ရဲစခန်းတွင် အမှုဖြင့် တိုင်ကြားထားခြင်းမရှိသေးပါက မုဒိန်းပြုကျင့်ခံရသည်ဟု သံသယရှိသော ကျူးလွန်ခံရသူများကို မကြာခဏပင် ဆေးရုံကကုသရန် ငြင်းပယ်မှု များရှိနေဆဲဖြစ်သည်။³³ ယင်းသည် တရားခွင့် ပြင်ပတွင် ရဲများ ပါဝင်ခြင်းမရှိပဲ ဖြေရှင်းကျေအေးမှု ရယူခဲ့သော ကျူးလွန်ခံရသူများနှင့် သူတို့၏ မိသားစုများကို အခက်အခဲ တွေ့စေသည်။

နမူနာဖြစ်ရပ် လေ့လာမှုများ

ရခိုင်တွင် ၁၄ နှစ်အရွယ် မိန်းကလေးငယ်အား တရွာတည်းနေလူတဦးက မုဒိမ်းပြုကျင့်မှုဖြစ်ပွားခဲ့ သည်။ အမှုကို ရဲထံတိုင်တန်းမှု ပြုခဲ့ပါသည်။ မိန်းကလေးငယ်အနေဖြင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအရ ကျူးလွန်ခြင်းခံရသည်ဆိုသည့်သက်သေ အထောက်အထားအတွက် ဆေးစစ်ခြင်းတို့ ပြုလုပ် ခဲ့ပါသည်။ တိုင်ကြားမှုများပြုလုပ်ခဲ့သည့်အတွက် အမေဖြစ်သူနှင့် မိန်းကလေးငယ်အား ကျူးလွန်သူ နှင့် ၎င်း၏ အသိုင်းအဝိုင်းတို့မှ ဆိုးရွားသည့် ခြိမ်းခြောက်မှုများ ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ အမှုကို ရုံးတင် စစ်ဆေးခဲ့သော်လည်း တရားခံကို တရားသူကြီးမှ ကွင်းလုံး ကျွတ်လွတ်ပေးခဲ့သည်ဆိုသည်ကို တရားခံမှ ရွာသို့ ပြန်လည်လွတ်မြောက်လာသည့် အချိန်မှ သိရှိခဲ့ရခြင်းဖြစ်သည်။ ဤအမှုတွင် တရားခံ၏ ရှေ့နေမှ တရားသူ ကြီးမှ လာဘ်ထိုးပြီး အမှုကို ဆုံးဖြတ်စေသည်ဟု သံသယဖြစ်ဖွယ်များ ရှိခဲ့ပါသည်။

ကလေးများအတွက် အမှုစစ်ဆေးစဉ် အထူးစီမံထားသော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ သီးသန့် နေရာထိုင်ခင်းများ မရှိခြင်း

တရားရုံးများတွင် အဆုံးသတ်သွားသည့် ကလေးများ၏အမှုများတွင် ကလေးများသည် ဥပဒေလမ်းကြောင်းအရ တရားစီရင်ရေးတွင် ပါဝင်ခဲ့ခြင်းကြောင့် ထပ်ဆင့် စိတ်ဒဏ်ရာများ ရရှိကြသည်။ အမျိုးသားများအများစုဖြစ်သော တရားသူကြီးများနှင့် ရှေ့နေများသည် ကျား-မ မတူကွဲပြားမှုအပေါ်အခြေခံသော အကဲဆတ်မှုများကို အလေးထားသည့် အမြင်ရှိသော သင်တန်းများ လုံလောက်စွာ ရရှိထားခြင်းမရှိသဖြင့် တရားရုံးလုပ်ငန်းစဉ် အဆင့်ဆင့်တွင် ပါဝင်ခဲ့သော မိန်းကလေးငယ်များအတွက် ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုများ ဖြစ်စေသည်။ ဥပဒေအရ ကျူးလွန်သူများ၏ ကြားနာမှုများ အားလုံးတွင် ကျူးလွန်ခံရသူများက ပါဝင်တက်ရောက်ရပြီး စွပ်စွဲခံရသူ၏ ပြန်လည်မေးခွန်းမေးမြန်းချင်း ခံကြရသည်။³⁴ WLB အနေဖြင့် ဤအစီရင်ခံစာအတွက် ရည်ရွယ်ပြီး ပြုလုပ်ထားသော အင်တာဗျူးများတွင် မုဒိန်းပြုကျင့်ခံရသော အမျိုးသမီးငယ်လေးများ အားလုံးသည် တရားရုံးသို့ တက်ရောက်ရန်လိုအပ်ပြီး မည်သည့်အသက်အရွယ်ရှိသည်ဖြစ်စေ တရားစွဲဆို အမှုရင်ဆိုင်ရသည့် ကာလတလျှောက်တွင် အနည်းဆုံးတကြိမ် တရားရုံးသို့ တက်ရောက်ရန် လိုအပ်သည် ဆိုသည်ကို တွေ့ရသည်။ ကျူးလွန်ခံရသူ တက်ရောက်ရန် ပျက်ကွက်ပါက သို့မဟုတ် ကျူးလွန်ခံရသူက သူတို့၏ တိုင်ကြားချက်ကို ရုတ်သိမ်းရန် ဆုံးဖြတ်ပါက ကျူးလွန်သူတရားခံကို တရားသေလွတ်မြောက်စေသည်။

31 Committee on the Elimination of Discrimination against Women, "Concluding Observations on the Combined Fourth and Fifth Periodic Reports of Myanmar", CEDAW/C/MMR/CO/4-5, adopted by the Committee at its sixty-fourth session, 4-22 July 2016, p. 5 (thereafter "CEDAW Concluding Observations").
 32 Nobel Zaw, "Emergency Care Bill Signed Into Law" The Irrawaddy (9 December 2014), Online: <http://reliefweb.int/report/myanmar/emergency-care-bill-signed-law>.
 33 Government hospitals must obtain permission from local police before they are permitted to treat patients, in order to ensure that evidence is not destroyed: Gender Equality Network, "Myanmar Laws and CEDAW, The Case for Anti-Violence Against Women Laws in Myanmar" (January 2013), p.8.
 34 Code of Criminal Procedure, sections 208 and 247.

စွပ်စွဲခံရသူသည် ကလေးဖြစ်ပါက ကလေးဥပဒေအရ အထူး လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို ပြဌာန်းထားသော်လည်း ယင်းကဲ့သို့ ပြဌာန်းချက်များသည် ရာဇဝတ်မှု ကျူးလွန်ခံရပြီး လွတ်မြောက်လာသော ကလေးအတွက် သတ်မှတ်ထားခြင်းမရှိပေ။ ရာဇဝတ်မှုဥပဒေ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ သို့မဟုတ် မျက်မြင်သက်သေ အက်ဥပဒေတို့တွင် ကျူးလွန်ခံရသော ကလေး အတွက် နေရာထိုင်ခင်း စီစဉ်ရန် ပါဝင်ခြင်းမရှိပေ။ ယေဘုယျအားဖြင့် ကလေးမုဒိန်းမှု ကြားနာမှုများကို လူအများ နားထောင် နိုင်သော တရားရုံးများတွင် ပြုလုပ်လေ့ရှိသည်။ WLB ၏ အတွေ့အကြုံရ မိန်းကလေးငယ်များအတွက် (သီးသန့်လုံခြုံစွာ) ကင်မရာဖြင့် ထွက်ဆိုခွင့် တောင်းဆိုချက်များ ပယ်ချခံရပြီး ယေဘုယျအားဖြင့် ခွင့်ပြုလေ့မရှိပေ။ ထို့အပြင် ကျူးလွန်ခံရသူသည် ယင်းသို့ ရွေးချယ်စရာများရှိသည်ဆိုသည်ကို အများအားဖြင့် သိရှိခြင်းမရှိပေ။ လက်တွေ့တွင် လူသိရှင်ကြား တရားရုံးများတွင် အခြားမူခင်းများ ကြားနာရန် စောင့်ဆိုင်းနေသည့် သူမိမိတရားများအကြားတွင် မိန်းကလေးငယ်များ သာမက စွပ်စွဲခံထားရသော ကျူးလွန်သူသည် ထွက်ဆိုချက်များ ပေးကြရသည်။

မိန်းကလေးငယ်များသည် တရားသူကြီးများ သို့မဟုတ် ရှေ့နေများ သုံးစွဲသော ဥပဒေဆိုင်ရာ သို့မဟုတ် ဇီဝဗေဒဆိုင်ရာ အသုံးအနှုန်းများကို နားမလည်ပဲ လူအများကြားတွင် သူတို့ အတွေ့အကြုံများအား ပြန်လည်ဖော်ထုတ်ကြရခြင်းကြောင့် ကြီးမားစွာ အရှက်ရစေသည်။ ၎င်းတို့ ကြုံတွေ့ခဲ့ရသော အကြမ်းဖက်မှုများကို ဖော်ပြပါ အဆင်အပြင်တွင် ထွက်ဆိုချက် များ ပြုလုပ်ရသောအခါ ထိတ်လန့် နှုတ်ဆိတ်သွားတတ်ပြီး ထွက်ဆိုချက်များ မပေးနိုင်ပဲဖြစ်ကြရသည်။ ပိုမိုငယ်ရွယ်သော ကလေးငယ်များသည် အများအားဖြင့် ယင်းတို့၏ အတွေ့အကြုံများကို ရှေ့နောက် ကိုက်ညီမှုရှိအောင် ပြောပြနိုင်ခြင်း မရှိသည်ကိုတွေ့ရသည်။ အဖြစ်များဆုံးမှာ မိန်းကလေးငယ်များသည် တရားရုံး ကြားနာမှုတလျှောက်လုံးတွင် ငိုနေရုံသာ တတ်နိုင်ကြသည်။ မျက်မြင်သက်သေအား ကာကွယ်ပေးမှုနှင့် နှစ်သိမ့်ဆွေးနွေးမှုစသည့် ဝန်ဆောင်မှုများ အားနည်းခြင်း ကြောင့် ဤသို့ သောပုံစံဖြင့် ပါဝင်ခြင်း၏ တစ်စုံတစ်ရပ်လုံးမှာ စိတ်ဒဏ်ရာများ ပြန်လည်ခံစားရခြင်းသာ ဖြစ်စေသည်။

တရားဥပဒေ လမ်းကြောင်းဖြင့် ဖြတ်သန်းခဲ့ရသူများ၏ အတွေ့အကြုံများသည် အခြားသော မိသားစုများအနေဖြင့် ၎င်းတို့ ၏ ကလေးများအပေါ် အလားတူသော အခက်အခဲများ ကြုံတွေ့မည်ကို စိုးရိမ်သောကြောင့် တရားမှုတစ်ခုကို ရှာဖွေရန် ဤနည်းလမ်းကို ရှောင်လွှဲမှုများ ဖြစ်ပေါ်လာစေသည်။

ကလေးများအတွက် အထူးနှစ်သိမ့်ဆွေးနွေးခြင်း ဝန်ဆောင်မှုအားနည်းခြင်း

လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှု ခံစားခဲ့ကြရသော မိန်းကလေးငယ်များသည် မကြာခဏပင် သိသာထင်ရှားသော စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဖိစီးမှုများ ခံစားကြရပြီး ၎င်းတို့အကြမ်းဖက်ခံရခြင်းနှင့်ပတ်သက် ပြီး သေသေချာချာ နားလည်နိုင်သည့် အနေအထားမရှိခြင်း၊ သင့်လျော်လုံလောက်သော ပံ့ပိုးကူညီမှု မရှိပဲ ဘဝခရီးတစ်ခုကို ရှေ့ဆက်ရန် ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနိုင် မည့် ယန္တရားများကို ရယူနိုင်ခြင်းမရှိပဲဖြစ်ရ သည်။ အထက်တွင် ဖော်ပြသကဲ့သို့ပင် တရားဝင် ဥပဒေလမ်းကြောင်း အရ တရားစီရင်ရေးစံနှစ်တွင် ပါဝင်ခြင်းသည်ပင်လျှင် ထပ်မံ၍ စိတ်ဒဏ်ရာ ရစရာအကြောင်းရင်း ဖြစ်နေခဲ့သည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုမှ လွတ်မြောက်လာသူ ကလေးများအတွက် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ နှစ်သိမ့် အားပေးသည့် ဝန်ဆောင်မှုများက မရှိသလောက်နည်းပါးပြီး ထိုလစ်ဟာချက်များကို အမျိုးသမီးအဖွဲ့အစည်းများက အရေးပေါ် ဖြည့်စွက်ပေးနေရသည်။ ကျွမ်းကျင်သည့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာကုသမှုစသည့် ဝန်ဆောင်မှုထက် ကလေးများ အား ၎င်းတို့၏ အတွေ့အကြုံများကို ပြန်လည်ပြောပြရာတွင် သက်တောင့်သက်သာဖြစ်စေခြင်းနှင့် စိတ်ချလက်ချ ရှိစေပြီး ကိုယ့်ကိုကိုယ် တန်းဖိုးထားမှုကိုဖြစ်စေသည်။ အစိုးရမှ ငွေကြေးပိုင်းဆိုင်ရာထောက်ပံ့သော စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှု အကန့်အသတ်သည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ လူမှုစောင့်ရှောက်ရေး စနစ်တစ်ခုလုံးတွင် ကြီးမားကျယ်ပြန့်သည့် လိုအပ်ချက်များဖြစ်စေပြီး လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာကျူးလွန်မှု ခံစားရသော ကလေးများကို ယင်းဝန်ဆောင်မှုများပေးရန် ပျက်ကွက်စေသည်။ ထိုကဲ့သို့ ပျက်ကွက်ခြင်းသည် CRC ဖော်ပြပါ ကလေးအခွင့်အရေး သဘောတူညီချက်များကို ချိုးဖောက်ခြင်းဖြစ်ပြီး³⁵ မိန်းကလေးငယ်များသည် ၎င်းတို့ တွေ့ကြုံခဲ့ရသော အကြမ်းဖက်မှုများကြောင့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက်ဒဏ်ရာများနှင့် ကျောင်းများနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်၏ ချိုးနှိမ်ဖယ်ကြည့်ခံရခြင်းစသည့် သိသာထင်ရှားသော အမျိုးမျိုး သော စိတ်ဒဏ်ရာများကို ခံစားကြရသည်။

ဖော်ပြထားသော နမူနာ အဖြစ်အပျက် လေ့လာမှုများက ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း ငယ်ရွယ်သော မိန်းကလေးငယ်များကို သင့်လျော်သော နှစ်သိမ့်ဆွေးနွေးမှု ဝန်ဆောင်မှု မပေးနိုင်ခြင်းသည် ဥပဒေလမ်းကြောင်းအရ တရားစွဲဆိုခြင်း လုပ်ငန်း စဉ်တွင် ၎င်းတို့ ၏ပါဝင်နိုင်စွမ်းနှင့် ထွက်ဆိုချက်၏ အရေးကြီးသော သက်သေအထောက်အထားသည် တရားစွဲဆိုခြင်း ၏ နောက်ဆုံး ရလဒ်များအတွက် သက်ရောက်မှုဖြစ်စေသည်။

35 Convention on the Rights of the Child, Article 39.

အားနည်းပြီး အကူအညီလိုအပ်နေသောသူများ၏ အခြေအနေပေါ်မူတည်ပြီး လူ့အသိုင်းအဝိုင်းကို တန်ဖိုးဖြတ်ကြသည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ မိန်းကလေးငယ်များအပေါ် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုမည်မျှ ယှဉ်နှိုင်းဖြစ်ပေါ်နေသည်ဆိုသည့်အပေါ် မူတည်ပြီး မြန်မာနိုင်ငံသည် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ပြီး ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ဒီမိုကရေစီအသွင်ကူးပြောင်းမှုကို လျှောက်လှမ်းနေပြီးဟု ပြောဆိုနေသော အစိုးရ၏ ငြင်းဆိုချက်ကို အဓိက တိုင်းတာရမည့် အနက်ရောင်သင်္ကေတဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရသည် နိုင်ငံတကာ စံချိန်စံညွှန်းအရ နိုင်ငံသားအားလုံး၏ အခြေခံအခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်ပေးရန် တာဝန်ရှိသော်လည်း အမျိုးသမီးနှင့် မိန်းကလေးများ၏ အခွင့်အရေးများမှာ ဆက်လက်အစီစဉ်ချကာ စနစ်တကျ ချိုးဖောက်ခံနေရဆဲဖြစ်သည်။ ဘက်စုံဥပဒေရေးရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု၊ ကျား-မ မတူကွဲပြားမှုအပေါ် အခြေခံသော အကဲဆတ်မှုများကို အလေးထားလာစေရန်သင်တန်းများကို ဥပဒေစိုးမိုးရေးနှင့် တရားစီရင်ရေး ဘက်တော်သားများအတွက် စီစဉ်ပေးခြင်း၊ ကလေးသက်သေခံများအတွက် အထူးနေရာထိုင်ခင်းများ စီစဉ်ပေးခြင်းနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးမှု ခိုင်မာစေခြင်းတို့သည် မရှိမဖြစ်လိုအပ်သော ခြေလှမ်းများဖြစ်သည်။ အစိုးရအနေဖြင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုတွေ့ ကြုံခံစားရခြင်းမှ စိတ်ဒဏ်ရာရရှိခဲ့သည့် မိန်းကလေးများအား စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ပံ့ပိုးမှုနှင့် လူမှုဘဝတွင်း ပြန်လည်ဝင်ဆန့်နိုင်ရန်အတွက် လုပ်ဆောင်ပေးရန် လိုအပ်လျက်ရှိသည်။ ဥပဒေပိုင်းဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများ၊ တာဝန်ခံမှုများနှင့် ပြန်လည်ကုစားမှုနှင့်ပတ်သက်သော ရွေးချယ်စရာများနည်းလမ်းများ စသည်တို့ကို လူထုအတွက် စီစဉ်ပေးရမည်။ နောက်ဆုံးအနေဖြင့် အနာဂတ် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများအတွက် သက်သေအထောက်အထား ခိုင်လုံမှုကို အခြေပြုသော မူဝါဒများ ဖွံ့ဖြိုးလာစေရန် အမှအခင်း ဖြစ်စဉ်များကို စနစ်တကျ မှတ်တမ်းတင်မှုနှင့် ထပ်ဆင့်သုတေသန လေ့လာမှုများသည်လည်း လိုအပ်လျက်ရှိသည်။

အကြံပြုချက်များ

ရပ်ကျေးအဆင့် အုပ်ချုပ်ရေးမှူးများအတွက် အကြံပြုချက်များ။

- ၁၉။ ကလေးငယ်များအပေါ် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှု ကိစ္စရပ်များကို ပိုမိုနားလည်စေရန်၊ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု တိုင်ကြားချက်များကို အလေးထား လက်ခံရန်၊ ပိုမို သဘောပေါက်နားလည်ပြီး အဆင်သင့် ဖြစ်စေရန်၊ ကျူးလွန်ခံရသူများကို သူတို့၏ ဥပဒေကြောင်းဆိုင်ရာ ရွေးချယ်စရာများကို ပြည့်ပြည့်စုံစုံ အသိပေးနိုင်ရန် ရပ်ကျေးအုပ်ချုပ်ရေးမှူးများ အားလုံးသည် ဥပဒေရေးရာနှင့် ကျား-မ မတူကွဲပြားမှုအပေါ်အခြေခံသော အကဲဆတ်မှုများကို အလေးထားလေးစားလိုက်နာစေရန် သင်တန်းများကို ရရှိရေးအတွက် သေချာမှုရှိစေရန်။
- ၂၀။ ရပ်ကျေးအုပ်ချုပ်ရေးမှူး အဝန်းအဝိုင်းအကြား လိင်အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များကို ဖြေရှင်းရန်အတွက် အမျိုးသမီး အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်း၍ စံချိန်စံညွှန်းမီ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ ပေါ်ပေါက်လာစေရန်အတွက် ပံ့ပိုးရန်။
- ၂၁။ မိမိတို့ လူထုအသိုင်းအဝိုင်းများအတွင်းတွင် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှု၊ အမျိုးသမီးနှင့် ကလေးငယ်များ၏ အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ အသိပညာ မြှင့်တင်မှု လုပ်ငန်းများကို ပံ့ပိုးရာတွင် တာဝန်ယူမှုရှိစေရန်။
- ၂၂။ အမျိုးသမီး ရပ်ကျေးအုပ်ချုပ်ရေးမှူး အရေအတွက် တိုးများလာစေရန် အခွင့်အလမ်းများ ပိုမိုတိုးမြှင့်ရန်။

ဝန်ဆောင်မှုပေးသူများအတွက် အကြံပြုချက်များ။

- ၂၃။ ကလေးများအတွက် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာပညာပေးမှုများ တိုးမြှင့်ရန်၊ သင့်လျော်သော ခန္ဓာကိုယ် ထိတွေ့မှုများဆိုင်ရာ ဆွေးနွေးချက်များကို ပံ့ပိုးရန်နှင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ခံရပါက ကလေးများအား ထုတ်ဖော်ပြောလာစေရန် အားပေးတိုက် တွန်းရန်။
- ၂၄။ ဥပဒေဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများ၊ တာဝန်ယူမှုတာဝန်ခံမှုများ၊ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများအတွက် တရားဝင် ဥပဒေကြောင်းအရ ကုစားမှုရရှိစေရန် ရွေးချယ်စရာ နည်းလမ်းများနှင့်ပတ်သက်ပြီး နားလည်သိရှိမှုတိုးပွားစေရန် အတွက် တိုင်းရင်းသားဒေသများတွင် လူထုဥပဒေရေးရာ ပညာပေးများ၊ အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲများ ပံ့ပိုးပေးရန်။
- ၂၅။ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအရ အကြမ်းဖက်မှု ခံရသော ကလေးများအတွက် အထူးပံ့ပိုးမှုများနှင့်အတူ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်း အတွင်း ပြန်လည်ဝင်ဆန့်နိုင်ရန်နှင့် ကျွမ်းကျင်သော အားပေးနှစ်သိမ့်ဆွေးနွေးရေးစသည့် ဝန်ဆောင်မှုများကို မြှင့်တင်ပေးရန်။

အစိုးရအတွက် အကြံပြုချက်များ

- ၁။ ကလေးများနှင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက် ကျူးလွန်ခံရသူများအတွက် ကျွမ်းကျင်သော စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကျန်းမာရေး ဝန်ဆောင်မှုများ အပါအဝင် မျက်မြင်သက်သေ အကာအကွယ်ပေးမှု စသည့် ဝန်ဆောင်မှုများပေးရန် အတွက် နိုင်ငံတော်မှ ရံပုံငွေထားရှိရန်။
- ၂။ ကလေးဥပဒေကို ပြန်လည်သုံးသပ်၍ ကလေးများအပေါ် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အရအကြမ်းဖက်ကျူးလွန်မှုများအတွက် အနိမ့်ဆုံး ပြစ်ဒဏ်ကို သတ်မှတ်ရန်။
- ၃။ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကျူးလွန်သောအကြမ်းဖက်မှုများကို ရာဇဝတ်မှုဟု သတ်မှတ်ရာတွင် နိုင်ငံတကာ စံချိန်စံညွှန်းများနှင့် ညီစေရန် ရာဇသတ်ကြီးဥပဒေကို ပြန်လည်သုံးသပ်ရန်။
- ၄။ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များနှင့် အစိုးရဝန်ထမ်းများအကြားတွင် အမျိုးသမီးနှင့် ကလေးများ၏ အခွင့်အရေး များအကြောင်း အသိပညာမြှင့်တင်မှုများကို ဆောင်ရွက်ရန်။
- ၅။ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှု၊ အမျိုးသမီးများနှင့် ကလေးများ၏ အခွင့်အရေးများအကြောင်းကို မြို့ပြနှင့် ကျေးလက်တိုင်းရင်းသား ဒေသများတွင် လူထုအသိပညာပေးလုပ်ငန်းများ လုပ်ဆောင်ရန်။
- ၆။ တိုင်းရင်းသား ဒေသများရှိ အမျိုးသမီးများနှင့် မိန်းကလေးငယ်များအတွက် လူ့အခွင့်အရေးနှင့် တန်းတူ အခွင့်အရေးကို မြှင့်တင်ရန် လိုအပ်သည့် အရင်းအမြစ်များ ပိုမိုပံ့ပိုးရန်။
- ၇။ အမျိုးသမီးများအား အကြမ်းဖက်မှုမှ တားဆီးကာကွယ်ရေး ဥပဒေမူကြမ်းကို ဥပဒေအဖြစ် ချက်ချင်းအတည်ပြုရန် နှင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် အမျိုးသမီးနှင့် မိန်းကလေးများကို ယင်းဥပဒေက ထိရောက်စွာ ကာကွယ်မှုရှိကြောင်း သေချာမှုရှိစေရန် အမျိုးသမီးအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ဆက်လက်ညှိနှိုင်း တိုင်ပင်လုပ်ဆောင်သွားရန်။
- ၈။ ရဲအရာရှိများနှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာကျန်းမာရေး ဝန်ထမ်းများ အပါအဝင် ကွင်းဆင်းဝန်ထမ်းနေရာများတွင် အမျိုးသမီးဦးရေ အရေအတွက်ကို မြှင့်တင်သွားရန်။
- ၉။ ရဲအရာရှိများ၊ အားပေးနှစ်သိမ့် ဆွေးနွေးမှုပေးသူများနှင့် ကျူးလွန်ခြင်းခံရသူများနှင့် အလုပ်လုပ်ကိုင်ရသော အခြားသော ကွင်းဆင်းဝန်ထမ်းများအား ကလေးနှင့် ကျား-မ မတူကွဲပြားမှုအပေါ် အခြေခံသော အကဲဆတ်မှုများ ကို အလေးထားမှုများရှိလာစေရန် သင်တန်းများ ဖော်ဆောင်သွားရန်။
- ၁၀။ နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုစံနှစ်ကို ရေးသားဖော်ထုတ်ပြီး ထိရောက်စွာဖြန့်ဝေခြင်း၊ ပြည့်စုံ လုံလောက်သော စောင့်ရှောက်မှုများနှင့် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိခြင်း၊ အများပြည်သူဆိုင်ရာ ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှု အတွက် လုံလောက်သော ပစ္စည်းကိရိယာများရှိခြင်း၊ လူထုအတွက် ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုများနှင့် မျိုးဆက် ပွားခြင်းဆိုင်ရာ ကျန်းမာရေး ပညာပေးမှုများလုပ်ဆောင်ရန်နှင့် ထိုဖော်ဆောင်မှုများကို အထူးသဖြင့် ကျေးလက် ဒေသများတွင် ဦးစားပေးလုပ်ဆောင်ပေးရန်။

တရားစီရင်ရေးအတွက် အကြံပြုချက်များ

- ၁။ ရာဇဝတ်မှုကျူးလွန်ခံရသော ကလေးများအတွက် ကင်မရာဖြင့် သက်သေထွက်ဆိုခြင်း၊ ကလေးများကို ကျူးလွန်သော အပြုအမူနှင့် မည်သည့် ခန္ဓာကိုယ် အစိတ်အပိုင်းများ ပါဝင်သည်ကို ဖော်ပြရန် အသုံးပြုနိုင်သည့် ခန္ဓာဗေဒဆိုင်ရာ မှန်ကန်သော ရုပ်ပုံများကို အသုံးပြုသည့် အခြားရွေးချယ်စရာများကို ပုံသေထွက်ဆိုချက်အစား စီစဉ်ပေးခြင်း စသည့် တရားခွင့်အတွင်း အထူးအစီအမံများ စီစဉ်ဆောင်ရွက်ပေးရန်။
- ၁၂။ တရားရုံး အဆင့်ဆင့်တိုင်းတွင် အမျိုးသမီး တရားသူကြီး အရေအတွက်ကို မြှင့်တင်ရန်။
- ၁၃။ တရားသူကြီးများနှင့် တရားရေးဝန်ထမ်းများအားလုံးကို ကျား-မ မတူကွဲပြားမှုအပေါ် အခြေခံသော အကဲဆတ်မှု များကို အလေးထား လေးစားလိုက်နာစေရန်နှင့် ကလေးတို့ နှင့်ပတ်သက်သော သင်တန်းများ ပို့ချပေးရန်။
- ၁၄။ ဥပဒေရေးရာအရ တရားစွဲဆိုခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်များတွင်ပါဝင်သော ဘက်နှစ်ဖက်စလုံးအတွက် လိုအပ်သော တိုင်းရင်းသား ဘာသာစကားများအားလုံးအတွက် အခမဲ့ ဘာသာပြန်နှင့် စကားပြန်များပံ့ပိုးပေးသည့် ဝန်ဆောင်မှုကို စီစဉ်ပေးရန်။
- ၁၅။ မြို့ပြတွင် နေထိုင်ကြသော ကျူးလွန်ခံရသူများအား ခရီးသွားလာမှု ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးကို လျော့ကျစေရန် ရွှေ့လျား တရားရုံးများ ကျေးလက်နှင့် တိုင်းရင်းသား ဒေသများသို့ သွားလာနိုင်စေရန် ပံ့ပိုးဆောင်ရွက်ပေးရန်။
- ၁၆။ တရားစီရင်ရေး စံနှစ်အတွင်း ချစားမှုများပပျောက်စေရေး ကြိုးစားအားထုတ်မှုများ တိုးမြှင့်ရန်။
- ၁၇။ အလားတူ ချိုးဖောက်မှုများအတွက် တူညီသော အပြစ်ပေး အရေးယူမှုနှင့် ဥပဒေသုံးစွဲမှုကို တသားတည်းဖြစ်မှု တိုးတက်လာစေရန်။
- ၁၈။ အမျိုးသမီးများနှင့် မိန်းကလေးငယ်များ အပေါ် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှု အမှုများကို အချိန်နှင့် တပြေးညီ စီမံခန့်ခွဲမှုနှင့် အမှုပြီးမြောက်အဆုံးသတ်နိုင်ခြင်းတို့အတွက် အာမခံချက်ပေးရန်။

37 See WLB's Briefing Paper "Access to Justice for Women Survivors of Gender-based violence committed by state actors in Burma" 24 November 2016, for WLB's recommendations to the Burmese government with respect to ending impunity and achieving access to justice for women survivors of gender-based violence committed by State Actors: <http://womenofburma.org/briefing-paper-access-to-justice-for-women-survivors-of-gender-based-violence-committed-by-state-actors-in-burma/>.